

Groen is onze toekomst

Integrale visie per wijk op groen in de openbare ruimte

Versie 6.0 18 maart 2020

RIDDERKERK

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
1 Inleiding	6
1.1 Wij maken ons sterk voor een leefbaar Ridderkerk waar bewoners gelukkig en gezond zijn	6
1.2 De visie beschrijft de manier waarop we dit doel willen bereiken	6
1.3 De visie is een groeidocument	6
1.4 Daarmee geven we invulling aan opgaven uit onze Omgevingsvisie Ridderkerk	6
2 De situatie op dit moment (2020)	8
2.1 Het ontstaan vanuit tien kernen maakt Ridderkerk als gemeente uniek	8
2.2 Vanwege groei staat er druk op het groen	9
2.3 De grote groengebieden liggen vooral buiten de bebouwde kom	11
2.4 De grote groengebieden en het groen in onze wijken zijn niet overal goed verbonden	12
2.5 De bedrijventerreinen en winkelcentra hebben weinig ecologische betekenis	15
3 Onze ambities	16
3.1 Ambitie 1 – Ridderkerk: de groenste gemeente van IJsselmonde	16
3.1.1 We zien onze omgeving als recreatie- en productielandschap met hoogwaardige natuur	16
3.1.2 Groen is altijd een volwaardige component bij een ruimtelijke ontwikkeling	16
3.1.3 We zien onze hoofdgroenstructuur als onze vogel- en vlindertuinen	16
3.1.4 We zien het groen in onze wijken als ons arboretum	17
3.2 Ambitie 2 – De grote variatie aan samenhangende natuur in onze gemeente zorgt voor een rijke biodiversiteit	18
3.2.1 Iedere goed groeiende boom vergroot de biodiversiteit	19
3.2.2 Met iedere ruimtelijke ontwikkeling vergroten wij de biodiversiteit	21
3.2.3 Ecologische kennis is een vereiste voor het realiseren van deze ambitie	18
3.3 Ambitie 3 - Het groen in onze gemeente beschermt onze gezondheid en stimuleert gezond gedrag	21
3.3.1 Met grote bomen op de juiste plek verbeteren wij het comfort van onze leefomgeving	22
3.3.2 Mensen maken meer uitjes en ommetjes wanneer groengebieden toegankelijk en goed verbonden zijn	23
3.3.3 We stimuleren eetbaar groen in de openbare ruimte	23
3.4 Ambitie 4 - In 2050 is onze gemeente waterrobuust en klimaatbestendig	25
3.4.1 Klimaatbestendig inrichten verkleint de kans op schade door klimaatverandering	25
3.4.2 De robuustheid en toekomstbestendigheid bepaalt de soortkeuze van groen	26

3.4.3	We nemen de waarde vanuit mitigatie mee bij het bepalen van de gewenste eigenschappen van het groen	27
3.5	Ambitie 5 – De energietransitie heeft geleid tot een verbetering van ons openbaar groen	28
3.5.1	Door een ondergronds warmtenet ontstaat bovengronds ruimte voor verbetering van groen	28
3.5.2	De kwaliteit van ons landschap staat centraal bij het uitvoeren van onze energieopgave	28
3.6	Ambitie 6 – Wij schatten (potentiële) groene ruimte letterlijk op waarde	30
3.6.1	Groene ruimte is kostbaar, maar kwetsbaar	30
3.6.2	We gebruiken de inclusieve waarde van groen bij het afwegen van ontwikkelingen	30
4	Van ambitie naar aanpak	32
4.1	Een aanpak voor onze grote groengebieden	32
4.1.1	De verbindingen tussen de grote groengebieden verbeteren	32
4.1.2	De natuurlijke potentie gebruiken voor meer herkenbaarheid en rijke biodiversiteit	33
4.2	Een aanpak voor onze hoofdgroenstructuur	36
4.2.1	Zorgen voor een weerbare hoofdgroenstructuur die de wijken met de grote groengebieden verbindt	36
4.2.2	De hoofdgroenstructuur wijkgericht opwaarderen	36
4.3	Een aanpak voor onze wijken	38
4.3.1	Wijkgericht werken aan het opwaarderen van groene parels, percelen en bomen	38
4.3.2	Wijkgericht werken aan meer groen ten koste van verharding	40
4.3.3	Bij nieuwbouwprojecten gericht rekening houden met klimaatadaptatie en behoud van de natuur	43
4.4	Een aanpak voor de bedrijventerreinen en winkelcentra	44
4.4.1	Bedrijventerrein bieden mogelijkheden voor vergroening en verduurzaming	44
4.4.2	Meer groen en water zorgen voor een prettig winkelklimaat	45
5	Van aanpak naar acties	46
5.1	Acties op korte termijn vanuit Beheer	46
5.1.1	Onderhouden op frequentie in plaats van op beeldkwaliteit	46
5.1.2	Gebruik van kruiden/bloemenmengsels in plaats van kruidenrijk gras	46
5.1.3	Ander maaibeleid	47
5.2	Acties die meer tijd en/of geld vragen	47
5.2.1	Aanstellen ecooloog	47
5.2.2	Aanpakken ongeregistreerd grondgebruik restpercelen	48
5.2.3	Aanvullen van de Groene Kaart met een dynamische ambitiekaart voor groen	49

5.2.4	Kennis ontwikkelen over het vastleggen van de inclusieve waarde van groen (in Euro's)	49
5.2.5	Nieuwe methode ontwikkelen voor bomenkap en compensatie	49
5.2.6	Actief uitdragen van de visie bij bewoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen	50
5.2.7	Actief inzetten op gerichte educatie op scholen	50
6	Bijlagen	51
Bijlage 1	Uitgangspunten vanuit beleid en visies	52
Bijlage 2	Analyse Centrum	53
Bijlage 3	Analyse Ridderkerk-West	56
Bijlage 4	Analyse Ridderkerk-Oost	61
Bijlage 5	Analyse Drievliet	65
Bijlage 6	Analyse 't Zand	72
Bijlage 7	Analyse Oostendam	76
Bijlage 8	Analyse Rijsoord	80
Bijlage 9	Analyse Bolnes	84
Bijlage 10	Analyse Slikkerveer	88
Bijlage 11	Compensatieschema bomenkap	93
Bijlage 12	Lijst natuurinclusief bouwen	97
Bijlage 13	Participatietraject	98

Voorwoord

1 Inleiding

1.1 Wij maken ons sterk voor een leefbaar Ridderkerk waar bewoners gelukkig en gezond zijn

Het college benoemt dat als volgt in het collegeprogramma 2018-2022 (pagina 22):

Op sommige plaatsen voelen we de druk op de openbare ruimte. Verkeer, spelen, groen, kabels en leidingen, riolering en water eisen hun ruimte op, zowel boven- als ondergronds. Daar komen nieuwe ontwikkelingen als gevolg van de klimaatverandering (klimaatadaptatie) en energietransitie nog bij. Al deze thema's beïnvloeden elkaar of staan elkaar soms in de weg. Het vraagt van ons en van de Ridderkerkers veel creativiteit om ondanks de schaarste aan ruimte te zorgen voor een goede en prettige leefomgeving.

1.2 De visie beschrijft de manier waarop we dit doel willen bereiken

Op dit moment verschilt het aandeel en de kwaliteit van het groen per wijk. Na een analyse van de huidige situatie (hoofdstuk 2) beschrijven we in hoofdstuk 3 onze ambities op de lange termijn. Dit doen we aan de hand van zes thema's:

1. Identiteit;
2. gezondheid (welzijn en leefkwaliteit);
3. biodiversiteit;
4. klimaat;
5. energietransitie;
6. economie.

Vervolgens vertalen we deze ambities naar een aanpak (hoofdstuk 4). In deze aanpak maken we keuzes over hoe we omgaan met groen en kansen willen benutten. De visie beschrijft dus geen vastgesteld toekomstbeeld, maar onze houding ten aanzien van groen. Daarbij onderscheiden we verschillende deelgebieden, namelijk:

- de grote groengebieden;
- de hoofdgroenstructuur;
- de wijken, en;
- bedrijventerreinen en winkelcentra.

Deze houding zal uiteindelijk moeten leiden tot een Ridderkerkse 'mindset' over groen: In Ridderkerk doen wij het op deze manier! Zo zorgen we voor een hoogwaardige, gezonde en veerkrachtige leefomgeving, die klaar is voor de toekomst.

1.3 De visie is een groeidocument

In Hoofdstuk 5 geven we tenslotte een overzicht van concrete acties en uitvoeringsprojecten. Deze geven inzicht in de mate waarin we onze ambities realiseren. Gaandeweg leren we daarvan. Bijvoorbeeld of een bepaalde ingreep ook het gewenste effect heeft. Groen is levende materie. Effecten, uitstraling en beleving van een heringericht gebied zijn soms niet direct meetbaar.

Daarom monitoren we de uitgevoerde projecten jaarlijks. Aan de hand van zo'n monitor is het mogelijk om bij te sturen.

1.4 Daarmee geven we invulling aan opgaven uit onze Omgevingsvisie Ridderkerk

De Omgevingsvisie van Ridderkerk vormt het belangrijkste kader voor het opstellen van deze visie. In de Omgevingsvisie ligt de nadruk op de betekenis van een aaneengesloten netwerk van groen-

blauwe verbindingen voor wandelaars en fietsers. Zowel rondom Ridderkerk als binnen de wijken. Daarbij wordt het belang benoemd van het vergroten van de biodiversiteit. Deze Visie op Groen zoomt verder in op de mogelijkheden en doet hierin voorstellen tot op het niveau van de wijk.

Daarnaast heeft deze Visie op Groen raakvlakken met diverse andere beleidsdocumenten. Bijvoorbeeld beleid over cultuurhistorie of luchtkwaliteit. Voor zover relevant nemen we deze beleidsdocumenten als uitgangspunt mee. Zie **bijlage 1** voor een overzicht daarvan.

2 De situatie op dit moment (2020)

2.1 Het ontstaan vanuit tien kernen maakt Ridderkerk als gemeente uniek

Vanuit demografisch oogpunt is Ridderkerk een middelgrote gemeente met ruim 46.000 inwoners in 2019. De gemeente is onderverdeeld in elf wijken. Daarmee is Ridderkerk qua inwoneraantal ongeveer vergelijkbaar met Zwijndrecht en Barendrecht.

Toch is Ridderkerk anders... Dit komt omdat Ridderkerk, zoals is omschreven in het Erfgoedbeleid, tien 'kiemen' heeft. Deze kiemen zijn allen op een zelfde wijze ontstaan, als dijkdorpen of linten, maar hebben zich in de loop van de tijd allemaal anders ontwikkeld. Vanuit deze tien kiemen heeft de landschappelijke onderlegger de ontwikkeling van Ridderkerk gestuurd. Het resultaat is een divers stedelijk weefsel met een grote variatie aan wijken en buurten.

[Bron: Erfgoedbeleid Ridderkerk, 2013]

De grote kwaliteit van Ridderkerk is dat de grote landschappelijke structuren van de dijken, de rivieren de Noord, de Nieuwe Maas en de Waal, maar ook de grote parken en landbouwgebieden vanuit elke wijk voelbaar zijn gebleven. En dat dit op een steeds andere manier tot uitdrukking komt in de wijken.

[foto Waal]

In bijlagen 2 t/m 10 is een analyse per wijk opgenomen, waarin het volgende is beschreven:

- de karakteristiek van de wijk en het groen;
- de status van het groen;
- de kansen voor verbetering.

2.2 Vanwege groei staat er druk op het groen

Het groen in Ridderkerk staat onder druk. De invloed van de groei van de metropoolregio Rotterdam-Den Haag is onmiskenbaar. Een snelle blik op het verschil tussen Ridderkerk in 1975 en Ridderkerk anno nu, laat helder zien hoe zowel woningbouw als bedrijventerrein hun stempel hebben gedrukt op het landschap.

Voor de bewoners van Ridderkerk is er in de afgelopen decennia steeds minder groene ruimte overgebleven. En er is nog geen einde aan de groei. Ridderkerk heeft voor de komende tien jaar een flinke woningbouwopgave van ongeveer 1.150 woningen. De druk op de groene ruimte neemt dus toe.

Met opmerkingen [AvK1]: Navragen bij

Maar ook de behoefte groeit om voor meer mensen te zorgen voor groen in de buurt. De toenemende vergrijzing van de inwoners van Ridderkerk maakt dat extra belangrijk. Ouderen zijn minder mobiel en hebben daardoor meer voorzieningen dichterbij huis nodig.

Gelukkig wordt er op veel vlakken binnen de gemeente al gewerkt aan vergroening van de ruimte en verhoging van de beleving van groen:

- Diverse scholen hebben een groener schoolplein aangelegd.
- In het Reijerpark zijn in 2016 diverse eco-eilanden aangelegd. De eco-eilanden zijn bedoeld om de waterkwaliteit te verbeteren maar zijn hier aangelegd om de biodiversiteit te vergroten.
- Er zijn meerdere natuurlijke speelplaatsen gerealiseerd.
- Vanuit Operatie Steenbreek vergroenen steeds meer inwoners hun eigen tuin.
- Door extensief beheer verhogen we de waarde van het groen.

[groen schoolplein]

[eco-eiland Reijerpark]

2.3 De grote groengebieden liggen vooral buiten de bebouwde kom

In 2017 publiceerde de Universiteit van Wageningen een ranglijst van groenste gemeentes van Nederland. Ridderkerk eindigde op plaats 312, met plaats 388 voor de gemeente Westland als minst groene gemeente. De ranglijst werd bepaald aan de hand van het oppervlak aan groen binnen de bebouwde kom. In de Nota Ruimte is daarvoor een richtlijn opgenomen van 75 m² groen per woning. In Ridderkerk is binnen de bebouwde kom 61 m² groen per woning beschikbaar.

Alleen... Ridderkerk heeft relatief veel grote groengebieden die buiten de bebouwde kom liggen, aan de randen van de diverse wijken en langs de snelwegen A15/A16. Dit zijn het Reyerpark, Donckse Bos en Donckse velden, de Gorzen, de Grienden, Crezéepolder en het Waalbos.

Deze grote groengebieden vormen samen met de (transformerende) agrarische gronden een 'groene kraag' rondom het gehele stedelijke gebied. Deze groene kraag is op regionale schaal een belangrijke recreatieve en ecologische verbinding tussen de Hoeksche Waard en het Groene Hart. Voor Ridderkerk zelf vormt het een belangrijke groene buffer tegen verstedelijking.

[Grenzen bebouwde kom Ridderkerk – duidelijker kaartje]

[Bron: <https://intranet.bar-organisatie.nl/umbraco/weten-en-regelen/gegevens-en-processen/basisinformatie/>]

Met opmerkingen [AvK2]: Voeg hier een kaart (of meerdere kaarten) toe met daarop de te onderscheiden gebieden, volgens mij:

1. De wijken en bedrijventerreinen
2. De grote openbare groengebieden
3. De hoofdgroenstructuur

Met opmerkingen [JB3R2]: Eens.

2.4 De grote groengebieden en het groen in onze wijken zijn niet overal goed verbonden

De dijken en groene lobben van Ridderkerk vormen samen de hoofdgroenstructuur. De dijken zijn van oudsher de structuurdragers van het landschap en nu grotendeels opgenomen in het stedelijk gebied van Ridderkerk. De groene lobben zijn de langgerekte groen-blauwe stadsparken van Ridderkerk. De hoofdgroenstructuur is in 1994 vastgelegd door het aannemen van de Groenbeleidstrategie Ridderkerk. De structuur is vervolgens overgenomen in de Structuurvisie 2020 en in 2017 in de Omgevingsvisie Ridderkerk 2035.

Omdat het meeste groen in Ridderkerk zich aan de buitenranden bevindt, is deze hoofdgroenstructuur een belangrijke recreatieve verbinding tussen wijk en buitengebied. Ze brengen de natuur de stad in en zijn daardoor een soort long voor de wijken. Op een aantal plaatsen missen er echter schakels in de hoofdgroenstructuur, die de relatie van het stedelijk gebied met de Groene Kraag zouden kunnen verbeteren.

[kaartje binnenstedelijke hoofdgroenstructuur]

Met opmerkingen [AvK4]: Het lijkt mij logischer ook de kaart met missing links aan deze paragraaf toe te voegen.

Met opmerkingen [JB5R4]: Dit is de kaart met gewenste hoofdgroenstructuur? Dan is het inderdaad wel goed aan te geven waar we nog moeten investeren.

Met opmerkingen [MvD6R4]: Dat is dit kaartje 😊

De betekenis en functie van het groen wordt bepaald door inrichting en beheer.

Zo kenmerken de meeste dijken in Ridderkerk zich door een beplanting van essen, esdoorns of lindes. Een beeld wat past bij de historische betekenis van de dijken. De bermen van de dijken worden hoofdzakelijk extensief beheerd. Bermen worden 1 of 2 keer per jaar gemaaid waardoor ze bloemrijk zijn in het voorjaar en zomer en het landschap als het ware de wijken in brengen.

Op veel plaatsen zijn inrichting en beheer echter vooral gericht op in stand houden van wat er is en is er ruimte om een nieuwe betekenis te geven aan het groen.

De groene lobben bijvoorbeeld bestaan voor een groot deel uit gras wat intensief wordt beheerd. Gras wordt meer dan 20x per jaar gemaaid waardoor er een strak gazon ontstaat. De soortkeuze van struiken of heesters is veelal monotoon en gaat vaak abrupt over in het gazon. Ook richting het water zijn de overgangen vaak abrupt. De meeste watergangen in de wijken zijn veelal voorzien van beschoeiing. Ruimte voor nieuwe betekenis is in dit geval kijken naar wenselijk gebruik, de gewenste ecologische betekenis van de lobben en uiteindelijk het beeld.

[huidig beeld met strak gazon en monotone heesterbeplanting]

[kaart beheer van de hoofdgroenstructuur in bebouwd gebied]

2.5 De bedrijventerreinen en winkelcentra hebben weinig ecologische betekenis

Ridderkerk is een aantrekkelijke vestigingsplaats voor bedrijven. De bereikbaarheid van Ridderkerk is uitstekend door de ligging aan de A15 en A16. Bovendien is er een grote diversiteit aan vestigingslocaties:

- op nieuw te ontwikkelen bedrijventerreinen, zoals Cornelisland of Nieuw-Reijerwaard;
- op aantrekkelijke bestaande bedrijventerreinen, zoals Donkersloot, Veren Ambacht of de Boelewerf;
- in of dichtbij het compacte centrumgebied, zoals de Kastanjelaan of De Groenenwaert;
- in één van onze winkelcentra van Bolnes, Slikkerveer of Drievliet.

[Kaartje bedrijventerrein en winkelcentra]

Op veel bedrijventerreinen wordt de ecologische potentie op dit moment niet benut. De bedrijventerrein kenmerken zich over het algemeen door brede toegangswegen voorzien van functionele en strak onderhouden beplanting. De beplanting is vrij monotoon en kent harde overgangen tussen heesters en gazon.

Daarbij komt dat het oppervlak aan verharding groot is. Zowel door een overmaat in de openbare ruimte als door het grote oppervlak aan uitgegeven terrein. Dit zorgt voor veel hittevorming in de zomer en wateroverlast bij piekbuien. Dat is ook het geval bij onze winkelcentra. Er is op maaiveld geen of weinig ruimte (meer) voor groen als gevolg van extra functies en ontwikkelingen.

3 Onze ambities

3.1 Ambitie 1 – Ridderkerk: de groenste gemeente van IJsselmonde

Ridderkerk is onderdeel van een prachtig landschap met een rijke historie en variatie aan groen. Dit groen is op elk schaalniveau beleefbaar en bereikbaar en bepaalt in belangrijke mate de identiteit van de gemeente. Hoe zorgen we dat groen deze rol ook in de toekomst blijft vervullen?

3.1.1 We zien onze omgeving als recreatie- en productielandschap met hoogwaardige natuur

Ridderkerk ontleent zijn identiteit aan de ligging in het unieke deltalandschap van het eiland IJsselmonde. De kenmerken van dit Deltalandschap komen terug in zowel de grootschalige groengebieden rondom Ridderkerk als in de karakteristiek van linten en dijken en lanen in de gemeente zelf.

Stedelijke druk heeft er in de afgelopen decennia voor gezorgd dat de herkenbaarheid en beleefbaarheid van dit landschap is verminderd. Niet voor niets is er vanuit de Landschapstafel Groen IJsselmonde sterk ingezet om het Deltalandschap van IJsselmonde robuuster en weer beter herkenbaar te maken. Vanuit het uitvoeringsprogramma Landschapstafel IJsselmonde (2015-2019) zijn bijvoorbeeld biodiversiteit (-beleving) van de Crezéepolder en het gebied rond de Waal versterkt.

[Nieuw kaartje]

3.1.2 Groen is altijd een volwaardige component bij een ruimtelijke ontwikkeling

Naast de kwaliteit en kwantiteit van het groen, hoort ook aandacht te zijn voor de waarde van groen. Nu gebeurt het vaak dat groen achteraf wordt ingepast en daardoor weinig kwaliteit heeft. Of het moet wijken voor ontwikkelingen, zodat de kwantiteit afneemt.

Het vastleggen van huidige waarden gebeurt via de Groene kaart 2018 en Cultuurhistorische Waardenkaart. Om groen een volwaardige component te kunnen laten zijn, is het daarnaast van belang om:

- de identiteit van het groen duidelijk in beeld te hebben;
- te beschrijven welke doelen we met het groen nastreven;
- ook de toekomstige waarden te beschrijven.

Groen is dus niet de sluitpost, maar is een volwaardige component van de ontwikkeling.

3.1.3 We zien onze hoofdgroenstructuur als onze vogel- en vlindertuinen

Zoals in paragraaf 2.4 beschreven bepaalt de hoofdgroenstructuur in belangrijke mate het groene beeld van Ridderkerk. Ze vormen een (in potentie) samenhangend netwerk van groen- en blauwe verbindingen.

Elk onderdeel van deze hoofdgroenstructuur heeft zijn eigen karakteristiek en eigen betekenis binnen een wijk of buurt. Het zijn vaak de visitekaartjes van een wijk. Maar gezamenlijk is de potentie van de hoofdgroenstructuur meer dan de som der delen. Door de binnenstedelijke hoofdgroenstructuur in samenhang te ontwikkelen, als vogel- en vlindertuinen, ontstaat een krachtige identiteit waarin verscheidenheid mag blijven bestaan.

Met opmerkingen [AvK7]: Iedere paragraaf beschrijft één ambitie vanuit een thema. Probeer de ambities ook te prioriteren. De belangrijkste ambitie eerst.

Met opmerkingen [MD8R7]: gedaan

Met opmerkingen [AvK9]: Zouden we iedere ambitie kunnen uitdrukken in een icoon? Die iconen kunnen we dan gebruiken in het volgende hoofdstuk bij de aanpak. Zo maken we inzichtelijk op welke manier we invulling geven aan onze ambities.

3.1.4 We zien het groen in onze wijken als ons arboretum

Het groen in de straat, het plantsoen voor de deur, en die grote boom op de hoek, zijn sfeerbepalend voor je directe woonomgeving. De karakteristiek van de openbare ruimte is vaak ook onlosmakelijk verbonden met het stedenbouwkundige plan en daarmee de tijdsgeest. Ook voor de leefbaarheid van de wijk is goed groen op buurt- en straatniveau onmisbaar. Een groenstrook op korte afstand, met rijke biodiversiteit waarin je je even kan terugtrekken, verleidt mensen om naar buiten te gaan.

Tegelijkertijd staat het groen in buurten, meer dan elk ander groen, onder constante druk. De 'conditie' van groen in straten is vaak minder dan in grote groengebieden. Bomen in straten worden vaak niet ouder dan 40 jaar. Waar meer parkeerruimte nodig is, verdwijnt groen als eerste. Waar geen ruimte over is na herinrichting komt groen ook niet meer terug.

Maar juist het groen in de straat verdient het om met liefde behandeld te worden. Voor de bijdrage aan het klimaatprobleem, voor de karakteristiek van een buurt en als nestplaats voor vogels, kleine zoogdieren en insecten. Wij kijken naar het groen in onze straten als een waardevolle verzameling van soorten. Die ervoor zorgen dat je blij wordt van waar je woont, waar we goed voor willen zorgen en waar we als gemeente trots op zijn. Het wijkgroen is ons eigen arboretum.

3.2 Ambitie 2 – De grote variatie aan samenhangende natuur in onze gemeente zorgt voor een rijke biodiversiteit

Biodiversiteit vertegenwoordigt een enorme economische waarde. Wat we eten is direct of indirect te herleiden naar biodiversiteit. We gebruiken biologische bronnen als bouw materiaal, als grondstof voor medicijnen en als grondstof voor technologische innovatie. Onze mooiste recreatieve ervaringen zijn vaak te herleiden naar de rijkheid van een plek. Hoe groter de biodiversiteit hoe kleiner de kans op het ontstaan van ziektes (bij mens, dier en plant) en hoe groter de aanpasbaarheid aan klimaatverandering.

Maar ook indirect is biodiversiteit van belang. Mensen voelen zich beter in een groene omgeving. Een biodiverse omgeving zorgt voor ontspanning en 'je thuis voelen'. Een groen uitzicht heeft bewezen effect op het genezingsproces van zieken. Een rijke biodiversiteit zorgt voor een beter leefklimaat en daarmee voor een grotere waarde van onze gemeente.

Een rijke biodiversiteit ontstaat door een grote variatie aan groen en een variatie aan leefomstandigheden. Tegelijkertijd draagt variatie aan groen in grote mate bij aan de leefkwaliteit van de bewoners. Het gaat hierbij om zowel variatie in soorten als variatie in leefgebieden.

Inzetten op het beleefbaar maken van biodiversiteit – andere foto met juiste mengsel

3.2.1 Ecologische kennis is een vereiste voor het realiseren van deze ambitie

Bijvoorbeeld om in beeld te krijgen wat de potenties zijn van groen of mogelijk groene gebieden. Ecologische kennis is verder vereist om goed advies te kunnen geven over de te gebruiken soorten van groen op een plek.

Variatie is daarbij gewenst. Dit kan bijvoorbeeld op basis van de 10-20-30 regel van . Volgens deze regel mag binnen een gemeente:

- maar 10 procent van het totaal bestaat uit een bepaalde soort of cultivar;
- slechts 20 procent van het totaal bestaat uit een bepaald geslacht, en;
- maximaal 30 procent van het totaal aantal bomen bestaan uit één familie.

Als voorbeeld:

In een gebied met 1000 bomen staan er maximaal

100 zomereiken (10% *Quercus robur*)

200 eiken (20% *Quercus*) en

300 eiken, beuken en kastanjes samen (30% *Fagaceae*).

Deze regel wordt interessant als deze wordt toegepast per wijk of wijkdeel. Hiermee verplicht je je om op plaatsen met weinig ruimte goed na te denken over de positionering en soortkeuze van bomen.

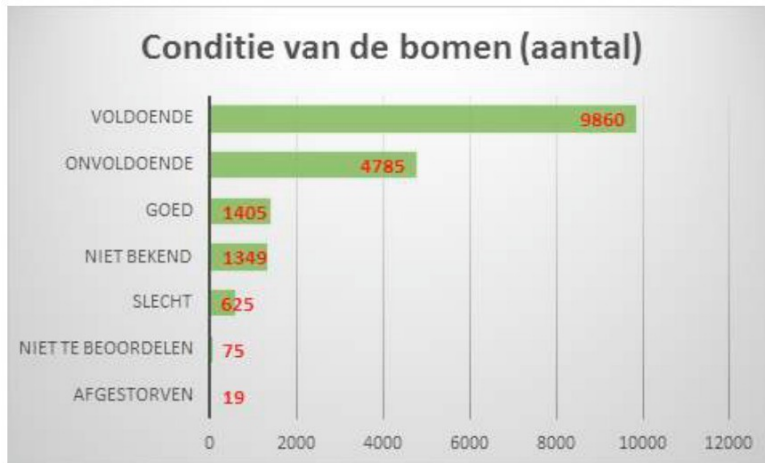
Bij de aanplant van bomen streven we ook naar een variatie in leeftijd. Bij eventuele vervanging in de toekomst vindt dan geen kaalslag plaats. Dit kan door in een project bij aanleg al verschillende groottes aan te planten.

Tot slot is het van belang goed te kijken naar de herkomst van beplanting. Inheemse en autochtone soorten zijn van nature beter bestand tegen ziektes en dragen beter bij aan een samenhangend ecosysteem dan uitheemse soorten.

3.2.2 Iedere goed groeiende boom vergroot de biodiversiteit

Van de ongeveer 18.000 bomen in beheer bij de gemeente heeft meer dan 25% een conditie die onvoldoende is volgens het Handboek Bomen (Norminsituut Bomen). Wij hanteren dit handboek als standaardwerk bij beheer en onderhoud.

¹ Trees for urban planting; diversity uniformity and commons sense, , 1990

Onvoldoende betekent in dit geval dat er bij deze bomen sprake is van stagnerende groei en dat er zichtbaar verstoorde groeikenmerken zichtbaar zijn. Bomen die in bovenstaande grafiek als slecht zijn beoordeeld vertonen naast gestagneerde groei ook afstervingsverschijnselen.

Bomen komen het meeste tot hun recht in een natuurlijke omgeving. Waar ze dicht bij elkaar kunnen staan, letterlijke steun hebben aan elkaar en elkaar beschermen tegen de elementen. Een stedelijke omgeving is voor een boom zelden optimaal. Een stadsboom wordt meestal aangepast aan de eisen van de omgeving. Bijvoorbeeld door de snoei van overhangende takken of vormsnoei. Of de boom past zichzelf aan aan de situatie. Hij blijft bijvoorbeeld klein vanwege een beperkte groeiplaats. Bomen in een stedelijke omgeving worden zelden ouder dan 40 jaar. Dit is inherent aan de levensduur van de openbare ruimte en de civieltechnische infrastructuur. Beiden zijn iedere 40 jaar aan vervanging toe.

Een ontmoedigende gedachte, wetende dat bomen die in hun natuurlijke omgeving staan makkelijk honderden jaren oud kunnen worden. Een boom die maar 40 jaar oud wordt, zou je daarom kunnen zien als een permanent zieke boom. Het is een boom die bij lange na niet zijn maximale capaciteit heeft bereikt als het gaat om CO₂-opname, wateropname, verkoeling of biodiversiteit.

[foto onvoldoende boom]

Waar we voor willen waken is dat we 'onvoldoende' gaan accepteren als 'gewoon'. Dat we niet beter weten of een boom in de stad is altijd klein en kwakkelend. De waarde van een plek is namelijk veel groter met een goed groeiende boom. Een boom waarin vogels willen nestelen en met een grote diversiteit aan insecten. Bij zo'n boom profiteren we optimaal van zijn verkoelings- en waterbergingscapaciteit.

Door te streven naar gezonde bomen zorgen we dus meteen ook voor vergroening van onze gemeente. De hoofdgroenstructuur van Ridderkerk biedt daarvoor meer dan genoeg ruimte. Maar ook parken, plantsoenen en snippergroen kunnen we benutten om bomen tot conditioneel goede en gezonde bomen te kunnen laten uitgroeien.

3.2.3 Met iedere ruimtelijke ontwikkeling vergroten wij de biodiversiteit

In de parken en plantsoenen hebben bezuinigingen in beheer in combinatie met versnippering geleid tot een afname van het soortenrijkdom aan planten. Daardoor is ook het leefgebied voor dieren afgenomen. Vooral in de wijken is dit merkbaar. Het is belangrijk om bij de ontwikkeling van groen beter te kijken naar de ecologische potenties van een plek.

Niet elke plek heeft dezelfde mogelijkheden. Zo zal de hoofdgroenstructuur prima kunnen fungeren als een aaneengesloten ecologisch netwerk binnen het stedelijk gebied. Het groen in de straten kan hieraan bijdragen maar hier zal meer rekening gehouden moeten worden met de beperkingen zoals (groei)ruimte. Voor het groen rondom Ridderkerk, de grote groengebieden, zal gewerkt kunnen worden met specifieke doelsoorten en habitattypes.

Meer beleving van beschikbaar groen compenseert ook ons tekort aan vierkante meters groen. Een groenstrook met dicht, gevarieerd en hoog opgaand groen aan de randen kan bebouwing en verkeer als het ware afschermen. Op een smalle, maar goed ingerichte strook kan een bewoner even 'verdwijnen' uit de bebouwing, en rust en groen ervaren. Ridderkerk heeft relatief veel groenstroken die hier geschikt voor zijn.

Uitgangspunt moet zijn dat je **de natuur omarmt**. Juist bij stedelijke ontwikkelingen.

3.3 Ambitie 3 - Het groen in onze gemeente beschermt onze gezondheid en stimuleert gezond gedrag

Groen is goed voor ons. Zelfs kijken naar de kleur 'groen' heeft een ontspannend en stress reducerend effect. Wetenschappelijke onderzoeken tonen de directe relatie aan tussen de hoeveelheid groen in een buurt en het voorkomen van gezondheidsklachten, angsten en depressies. Een groene omgeving maakt ons simpelweg gelukkiger en gezonder.

Juist de bruikbaarheid en toegankelijkheid van het groen zijn van groot belang is voor de gezondheid en het welzijn van een gemeenschap. Dit omdat hiermee een reden ontstaat om naar buiten te gaan en verbinding aan te gaan met je woonomgeving. Onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen (Zhang, 2015) toont dat aan.

Groen kan op twee manieren worden toegepast om de gezondheid van de bewoners van Ridderkerk te verbeteren:

1. zorgdragen voor een comfortabele leefomgeving met schone lucht en verkoelende plekken;
2. het stimuleren van gezond gedrag.

3.3.1 Met grote bomen op de juiste plek verbeteren wij het comfort van onze leefomgeving

Voor het beschermen van gezondheid is het van belang dat groen een positieve bijdrage blijft leveren aan het verbeteren van de relatief slechte luchtkwaliteit in onze gemeente. Hierbij spelen zowel kwaliteit (grootte van bomen) als kwantiteit (aantal bomen, oppervlakte aan groen) een belangrijke rol.

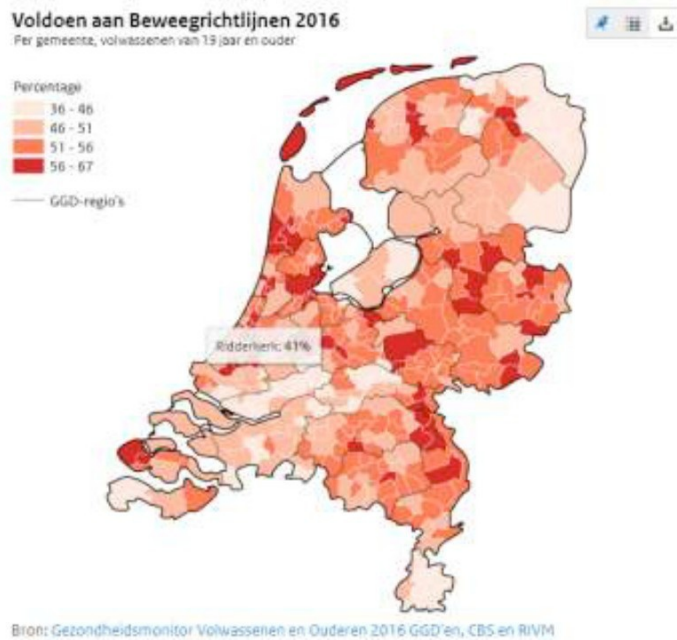
Voor het bieden van voldoende verkoeling op hete dagen zijn onder andere grote bomen essentieel. Vooral grote bomen die volledig kunnen uitgroeien. Voor ouderen is hittestress een risico. De nabijheid van verkoelend groen op hete dagen wordt daarom voor deze doelgroep steeds belangrijker. Omdat de beleving van 'slechte lucht' wordt versterkt door toenemende hitte vervult groen, en dan met name bomen, hier een dubbelrol.

Daarom is het belangrijk:

- dat elke gekapte boom wordt gecompenseerd;
- dat de biomassa (bladoppervlak) op termijn toeneemt (meer grote bomen);
- dat goed wordt gekeken naar de meerwaarde die herplant kan opleveren voor de omgeving en de mensen die er wonen.

3.3.2 Mensen maken meer uitjes en ommetjes wanneer groengebieden toegankelijk en goed verbonden zijn

Daarmee stimuleert groen gezond gedrag. Om even een frisse neus te halen. Dat is belangrijk omdat we steeds minder bewegen. In Ridderkerk voldoet maar 41% van de bewoners aan de beweegrichtlijnen van de GGD. Vooral ouderen bewegen te weinig.

Inherent hieraan is de toename van overgewicht. Sinds 1990 is het aantal Nederlandse volwassenen met matig of ernstig overgewicht gestegen van 1 op 3 naar 1 op 2. Bij kinderen is dit percentage gelijk gebleven (ca. 12%).

Vanuit het Speelbeleid zet Ridderkerk in op een percentage van 3% van het oppervlak openbare ruimte voor speelvoorzieningen. Voor andere doelgroepen bestaat zo'n normering alleen niet, terwijl groen voor iedereen belangrijk is. Met name voor ouderen. Ridderkerk heeft vergeleken met het landelijk gemiddelde een relatief groot percentage aan ouderen (24.1% tegenover 18% landelijk). In 2030 is dit percentage 27,2%. In 2040 zal 28,3% van de bevolking 65 jaar of ouder zijn (CBS).

In de openbare ruimte moet daarom meer rekening gehouden worden met de mobiliteitseisen en -wensen van ouderen. Dit betekent dat we de openbare ruimte zo inrichten, dat ouderen aantrekkelijker, beter bereikbaar en toegankelijker groen in de buurt hebben.

3.3.3 We stimuleren eetbaar groen in de openbare ruimte

Kruiden, noten en fruit zitten in allerlei inheemse soorten planten en bomen die we vaker in de publieke ruimte kunnen planten. Hiermee wordt het groen nuttiger en interessanter voor méér doelgroepen. Daarbij zorgt het voor betere kennis van de natuur en van (gezonder) voedsel. Voedselbossen bijvoorbeeld zijn vaak ook mooi groen om doorheen te lopen.

3.4 Ambitie 4 - In 2050 is onze gemeente waterrobuust en klimaatbestendig

Deze ambitie is vastgelegd in het Nationaal Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie van het Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen. Voor het bereiken van de ambitie is een groene omgeving essentieel. We zullen maatregelen moeten nemen die betrekking hebben op de uitdagingen hittestress, langdurige droogte, extreme neerslag, bodemdaling en biodiversiteit. Iedereen, zowel publiek als privaat, heeft hierin een verantwoordelijkheid.

3.4.1 Klimaatbestendig inrichten verkleint de kans op schade door klimaatverandering

Door de opwarming van de aarde verandert het klimaat in Nederland. We krijgen te maken met zachtere winters en warmere zomers. De neerslag neemt toe, maar niet heel veel. Vooral de verdeling van de neerslag verandert. Het wordt natter in het voorjaar, najaar en de winter. De zomers worden juist droger en heter. Daarbij zijn buien extremer en is er meer kans op stormen. Voldoende groen tegen extreme hitte, en voldoende waterbuffer voor de opvang van extreme neerslag zijn daarom ons uitgangspunt.

Figuur 4 - Hittestress in Ridderkerk – hoe roder de kleur hoe groter de kans dat hittestress optreedt

Ook kaartje wateroverlast totaal toevoegen!

Het exacte verloop van de klimaatverandering is niet te voorspellen. Wel gaat het nu sneller dan we gewend zijn. Bij het opstellen van deze visie liet meer dan de helft van de bewoners weten dat zij de nadelige gevolgen van de klimaatverandering ervaren. Driekwart zegt zich zorgen te maken over deze verandering in de toekomst.

Deze klimaatverandering betekent iets voor onze leefomgeving. Te verwachten effecten zijn bijvoorbeeld:

- De natuur verandert. Soorten uit warmere gebieden voelen zich steeds meer thuis in Nederland. In sommige gevallen leidt dit tot plagen, zoals de eikenprocessierups. De natuur mist in zo'n geval de aantrekkingskracht voor natuurlijke vijanden. Soorten, die zich niet kunnen aanpassen aan de warmte, verdwijnen.
- Schade door extreme hoeveelheden neerslag op één plek, die door de versteende omgeving niet weg kan.
- Gezondheidsklachten nemen toe. Periodes van hitte kunnen ernstig effect hebben op mensen die in een stenige omgeving moeten verblijven. Hitte wordt daar extreem versterkt. Dit geldt ook voor smog, dat slecht is voor de luchtwegen.
- De natuur verdroogt. De zomers kennen langere periodes van droogte waardoor veel van de huidige planten en bomen dood gaan. Bewoners gebruiken meer kostbaar drinkwater om de tuinen te sproeien.

Klimaatbestendig inrichten betekent dat we rekening te houden met deze effecten.

3.4.2 De robuustheid en toekomstbestendigheid bepaalt de soortkeuze van groen

Klimaatverandering heeft een direct effect op groen. Het huidige groen is niet bewust gekozen op basis van het vermogen om zich aan te passen aan een veranderend klimaat. Dat zal moeten veranderen.

We zullen op de eerste plaats moeten zorgen dat groen bestand is tegen extremere weersinvloeden. We moeten in beeld hebben wat het effect is van klimaatverandering op groen. Welke soorten kunnen de nieuwe omstandigheden nog wel een tijdje aan? Daarnaast moeten we goed in beeld hebben waar het risico op droogte of wateroverlast aanwezig is. Waar ligt het grootste risico en hoe kunnen we er dáár het meest aan doen? Meer variatie in groen biedt niet alleen zichtbare kwaliteit maar ook betere weerbaarheid tegen nieuwe diersoorten of nieuwe ziekten. Welke mate van variatie, bijvoorbeeld in bomen langs een weg, accepteren we?

Klimaatbestendigheid als uitgangspunt bij ontwikkeling en herinrichting

Tegelijkertijd kan groen bijdragen aan een goede adaptatie. We zullen onze fysieke leefomgeving dus zo moeten inrichten dat deze bestand is tegen het veranderend klimaat.

Zo zullen er plekken zijn waar we de sponswerking van de openbare ruimte moeten vergroten door:

- het toepassen van meer waterbergend groen, zoals wadi's;
- het oppervlaktewater lokaal infiltreren door het doorlatend maken van verharde oppervlakten. Dit zorgt voor het snel opnemen van water in de ondergrond. De ondergrond houdt het water beschikbaar bij droogte in de zomer. Dat is het sponseffect.
- Het apart afvoeren of opvangen van regenwater wat op daken valt, zodat het riool wordt ontlast.

En er zullen plekken zijn waar we bewust hitte moeten terugdringen, door:

- schaduwrijke plekken te creëren, die voldoende koelte brengen;
- straten en pleinen te voorzien van bomen en groene gevels om de stralingswarmte te temperen;
- meer groene plekken te maken die verkoeling brengen door verdamping.

3.4.3 We nemen de waarde vanuit mitigatie mee bij het bepalen van de gewenste eigenschappen van het groen

Mitigatie betekent het beperken van de effecten van bijvoorbeeld klimaatverandering door het probleem zelf aan te pakken. Groen kan enorm helpen bij het terugdringen van CO₂. Met name bomen zijn enorme CO₂-sponzen. Zo lang een boom groeit legt deze CO₂ vast. Hierbij is de maat van de boom bepalend voor hoeveel CO₂ kan worden opgenomen. Hoe gezonder en groter een boom, des te meer CO₂ wordt vastgelegd. Zo lang een boom niet wordt gekapt blijft de CO₂ ook vastgelegd.

3.5 Ambitie 5 – De energietransitie heeft geleid tot een verbetering van ons openbaar groen

Wij streven er naar om in 2050 CO2 neutraal te zijn. Om dat klimaatdoel te halen moeten wij inzetten op energiebesparing en het gebruik van fossiele brandstoffen stoppen. De verduurzaming van onze energievoorziening komt de komende jaren in een versnelling. In 2050 moet alle energie van duurzame bronnen komen, zoals bijvoorbeeld zon en wind.

In regionaal verband werken wij samen met 22 andere gemeenten en overige stakeholders om een Regionale Energie Strategie (RES) op te zetten. De RES brengt in beeld welke stappen gezet kunnen worden om te komen tot een betaalbare, betrouwbare, schone en veilige energievoorziening voor iedereen in de regio Rotterdam-Den Haag in 2050. In de RES staat de energieopgave van deze regio centraal. Het beschrijft het potentieel voor duurzame opwekking van energie, besparingen en plannen om de vraag en het aanbod bij elkaar te brengen.

3.5.1 Door een ondergronds warmtenet ontstaat bovengronds ruimte voor verbetering van groen

In 2021 moet elke gemeente een door de gemeenteraad vastgestelde Transitievisie Warmte hebben. Deze Transitievisie geeft per wijk inzicht in het meest geschikte duurzame alternatief voor aardgas tegen de laagst maatschappelijke kosten. Op dit moment zijn er een drietal alternatieven denkbaar: all-electric, warmtenet of hernieuwbaar gas. Ook maakt de Transitievisie inzichtelijk welke wijken het meest geschikt zijn om als eerste te starten met het aardgasvrij maken daarvan.

Mocht er sprake zijn van de aanleg van een warmtenet dan is dit van invloed op de ondergrond maar ook op de bovengrond. Sterker nog, de impact op het ondergrondse profiel is zo groot dat er kansen kunnen ontstaan om de bovengrondse ruimte te optimaliseren.

3.5.2 De kwaliteit van ons landschap staat centraal bij het uitvoeren van onze energieopgave

Wij willen het opwekken van duurzame (zonne-)energie ondersteunen, maar ook het landschap en het groen beschermen. Dat doen we bijvoorbeeld door het plaatsen van zonnepanelen op daken te stimuleren. De impact van deze zonnepanelen op de leefomgeving is namelijk heel beperkt.

De verwachting is echter dat we met alleen zonnepanelen op daken onze energieopgave niet gaan halen. Daarom moeten we ook zoeken naar mogelijkheden voor het opwekken van duurzame (zonne-)energie op en rondom onze infrastructuur en in ons buitengebied. De kwaliteit van het landschap staat daarbij centraal. Bijvoorbeeld door zonnepanelen waar mogelijk te combineren met andere functies. We gaan op zoek naar de meerwaarde voor de omgeving door (financiële) participatie, educatie, het toevoegen van recreatie en/of het vergroten van de biodiversiteit.

Met opmerkingen [JB10]: Deze tekst ook nog gelezen door [J] en [J]. Eerder bij het ambitiedocument had [J] commentaar op de tekst en waren dingen niet goed.

Met opmerkingen [MD11R10]: ja

Fotos uit eigen archief gebruiken

Energietransitie als kans; bijv. niet groene gebieden opofferen maar wel daken benutten

3.5 Ambitie 6 – Wij schatten (potentiële) groene ruimte letterlijk op waarde

Een groene woonomgeving heeft een directe invloed op de waarde van de woning. Groen draagt bij aan het vestigingsklimaat voor bedrijven. Groen in en om de werkvloer zorgt voor een hogere productiviteit. En een comfortabel en aantrekkelijk winkelcentrum zorgt voor hogere omzetten. Aan de hand van objectieve criteria kunnen we deze directe economische waarde meetbaar maken. Dit noemen we de inclusieve waarde van groen.

3.5.1 Groene ruimte is kostbaar, maar kwetsbaar

Het is belangrijk om als gemeente grip te houden op de ontwikkeling van onze schaarse openbare ruimte. Wil de openbare ruimte optimaal van waarde kunnen zijn voor de bewoners en ondernemers dan is het belangrijk dat deze voorziet in de (toekomstige) behoeftes. Toch zie je nog vaak groene gebieden, of potentieel groene gebieden verdwijnen voor ontwikkeling. Daarom is het belangrijk ook aandacht te hebben voor de (potentiele) waarde van de openbare ruimte.

De waarde van de openbare ruimte zit hem uiteindelijk niet alleen in de betekenis voor bewoners en ondernemers, maar ook in de flexibiliteit voor de toekomst. Het is de 'lucht' in de gemeente. Groen is een essentieel onderdeel van deze openbare ruimte.

We willen de waarde van groen meetbaar maken en ons kapitaal beschermen

3.5.2 We gebruiken de inclusieve waarde van groen bij het afwegen van ontwikkelingen

Ridderkerk is onderdeel van een dynamische omgeving waar de kwaliteit van groen en landschap onder druk staan. Binnenstedelijke verdichting en uitbreiding zorgen voor een intensiever gebruik maar ook voor meer behoefte aan kwaliteit. Dat vraagt om een goed afwegingskader.

Met opmerkingen [AvK12]: Ik zou in de onderschriften niet de ambitie herhalen, maar de waarde benoemen.

Zo'n afwegingskader is ook nodig bij grote ontwikkelingen, zoals de transitie van landbouwgebieden en de opschaling van bedrijventerreinen. Het is belangrijk dat groen en natuur als instrument worden meegenomen om uitbreiding of functieverandering voor elkaar te krijgen.

Op dit moment werken we enkel met losse waardencriteria voor groen, zoals:

- Gebruikswaarde
 - de natuurwaarde van groen;
 - de landschappelijke waarde van groen;
 - de waarde voor de leefbaarheid van groen.
- Belevingswaarde
 - de waarde van groen voor stads- en dorpsschoon;
 - de beeldbepalende waarde van groen.
- Toekomstwaarde
 - de cultuurhistorische waarde van groen;

Bovenstaande waarden zijn echter niet meetbaar. Hoe bepaald je de landschappelijke waarde? En hoe verhoudt dat zich tot de waarde van een bouwproject? Aan de hand van de inclusieve waarde van groen, uitgedrukt in euro's, kunnen we die afweging beter maken.

Hulpmiddelen voor het bepalen van de inclusieve waarde zijn:

- TEEB (<https://www.teebstad.nl/>);
- het programma I-Tree;
- de Groene Baten Planner (via Atlas Natuurlijk Kapitaal).

4 Van ambitie naar aanpak

Meer en kwalitatief beter groen doen we samen. Met bewoners en partners als het Waterschap, Wooncompas, Rijkswaterstaat en beheerders van kabels en leidingen. Daarin zijn we lerend, flexibel en leveren we maatwerk. In dit hoofdstuk beschrijven we de aanpak per gebied. Daaruit blijkt hoe we de in het vorige hoofdstuk beschreven ambities bereiken.

[kaartje met alle deelgebieden – totaal aan groen – groen kraag, lobben, wijkgroen]

4.1 Een aanpak voor onze grote groengebieden

4.1.1 De verbindingen tussen de grote groengebieden verbeteren

Dat is de opgave voor de grote groengebieden die in onze Omgevingsvisie Ridderkerk is beschreven. De grote groengebieden van Ridderkerk zijn in vele opzichten van groot belang voor de leefbaarheid van de stad. Dat blijkt ook uit veel beleidsstukken van de afgelopen decennia. Voor bewoners zijn de grote groengebieden een belangrijk uitloopgebied. Zij missen alleen goede verbindingen tussen deze verschillende groengebieden. Vanuit ecologisch oogpunt zijn goede verbindingen tussen de groengebieden belangrijk voor een gezond ecosysteem en een grote biodiversiteit.

[afbeelding Groene Kraag inclusief Waal als verbinding]

Samen aan de slag

Naast een grote diversiteit aan gebruikers zijn in het gebied meerdere eigenaren en beheerders actief. Doelen zijn dan ook niet altijd het zelfde. Als gevolg daarvan worden per project ad hoc keuzes gemaakt over inrichting en beheer. Het gebied raakt hierdoor verder versnipperd.

Dit vraagt om een brede (intercollegiale) maar ook om een verdiepende (integrale) aanpak. Ontwikkelingen kunnen opeens hard gaan. Zeker in een gebied als Ridderkerk, waar de stedelijke druk erg groot is. Voorkomen moet worden dat kansen over het hoofd worden gezien omdat vanuit een enkel belang besluiten worden genomen.

Het is belangrijk gezamenlijk duidelijke uitgangspunten te benoemen ten aanzien van biodiversiteit, klimaat, energietransitie, recreatie, sport, wonen en bedrijvigheid. Relevante vragen daarbij zijn bijvoorbeeld:

- Welke verbindingsmogelijkheden zijn er?
- Welke kansen liggen er vanuit andere eigenaren?

Grote structuren gebruiken om verbindingen te leggen

De herkenbaarheid van het (onderliggende) landschap is een belangrijke kwaliteit van Ridderkerk. De langgerekte structuren van dijken en water rijgen de groengebieden aan elkaar en verbinden bovendien groen van verschillende schaal met elkaar;

- De Waal als recreatieve trekpleister, als natuurgebied en schakel tussen Natura 2000-gebieden
- De dijken als reactieve route en als ecologische verbinding tussen stedelijk gebied en landschap;

Met de uitvoering van de Waalvisie is al een belangrijke stap gezet in het optimaliseren van ecologische en recreatieve betekenis. Voor de dijken is het belangrijk dat inrichting en beheer gaan

Met opmerkingen [AvK13]: Je noemt het afwissend grote groengebieden en groene kraag. Ik zou in het hele stuk één term gebruiken.

Met opmerkingen [MD14R13]: Grote groengebieden dus (dit zijn de openbare ruimtes die onderdeel zijn van de groene kraag)

bijdragen aan het versterken van het ecologisch netwerk, zowel door het verkopen van groen gebieden in het stedelijk gebied als het verbinden van Ridderkerk met de rest van IJsselmonde.

[kaartje met ecologische hoofdstructuur, rivieren (incl waal) en HGs om relatie tussen gebieden te laten zien]

4.1.2 De natuurlijke potentie gebruiken voor meer herkenbaarheid en rijke biodiversiteit
Bewoners vinden de groengebieden soms saai. Meer variatie is dus gewenst. Met name het Oosterpark wordt regelmatig genoemd als 'te verbeteren'. Een krachtige buffer tegen verstedelijking en een veerkrachtig groengebied vraagt om samenhang. Daarbinnen brengen we meer variatie aan in aanbod van functies en beleving.

Meer en grotere bomen planten

De grote groengebieden vormen een in potentie belangrijke kraag van frisse en koele lucht. Juist in gebieden waar natuur de ruimte krijgt, kan optimaal CO₂ worden vastgelegd. Bovendien, hoe meer biomassa, hoe meer lucht wordt gezuiverd en fijnstof kan worden afgevangen. Dit bereiken we door aanplant van meer bomen en er voor te zorgen dat deze groot kunnen worden.

Toekomstige beplanting is gevarieerd en streekgebonden

Dat is het uitgangspunt. Het zorgt voor veel meer biodiversiteit en een adaptiever en robuuster bomenbestand. Ook versterkt hierdoor de relatie van bewoners met hun omgeving.

[Gevarieerd en streekgebonden aanbod van bomen, struiken en planten **vervangen door eigen foto**]

Eetbaar landschap in het Oosterpark, Waalbos en Reijerpark

Naast meer variatie in beplanting willen we ook meer soorten gebruiken die kunnen voorzien in eetbare vruchten en noten. Voor vogels maar ook voor recreanten. Met name in de grote groengebieden zoals het Oosterpark, Waalbos en Reijerpark is daar ruimte voor.

[Inzetten op eten uit de natuur -vervangen door eigen foto]

In de grote groengebieden ruimte geven aan passende functies uit de wijken

Deze gebieden zijn de longen en de groene buffer van Ridderkerk. Dit landschap zal zo sterk moeten zijn dat het stedelijke druk en functieveranderingen kan opvangen. Het biedt mogelijk ruimte voor de uitwisseling van functies die nu bijvoorbeeld in een buurt of wijk liggen, zoals scholen of sportvelden. Zo kan een betere balans ontstaan tussen de hoeveelheid groen in de wijken en het groen daarbuiten. Dat mag echter nooit ten koste gaan van de groene kwaliteit.

Herinrichting van De Nes gebruiken als voorbeeldproject/proeftuin

Het door de gemeente aangekochte akkerland De Nes is bij uitstek geschikt om in te richten met een diversiteit aan inheemse bomensoorten en struiken. Deze dragen bij aan het verbeteren van de biodiversiteit. De Nes kan fungeren als proeftuin maar ook als voorbeeldproject om tot een hogere kwaliteit aan groen te komen. Daarom houden wij als gemeente zelf het beheer in handen.

De aangepaste inrichting waar de natuur zich deels zelf gaat ontwikkelen, wordt pas na enkele jaren zichtbaar. Door de ontwikkeling (regelmatig) te evalueren, kunnen we opgedane kennis weer als input gebruiken bij nieuwe projecten.

4.2 Een aanpak voor onze hoofdgroenstructuur

4.2.1 Zorgen voor een weerbare hoofdgroenstructuur die de wijken met de grote groengebieden verbindt

De hoofdgroenstructuur kan een grote bijdrage leveren aan het klimaatadaptief maken van de wijken. Op plekken waar de grote groengebieden zijn verbonden met de groene lobben in de wijken, stroomt koele lucht direct de wijken in. Een belangrijke kwaliteit met het oog op klimaatadaptatie. Daarnaast maakt de maat van de structuur het mogelijk om bomen groot te laten worden en daarmee veel CO₂ vast te leggen. Bovendien, hoe meer biomassa, hoe meer lucht wordt gezuiverd en fijnstof kan worden afgevangen.

Huidige hoofdgroenstructuur beschermen

In de hoofdgroenstructuur zijn geen ontwikkelingen toegestaan die afbreuk doen aan de kwaliteit van het groen. De kap van bomen is daarom niet toegestaan. Is de kap onvermijdelijk? Dan wordt dat altijd gecompenseerd. Op de eerste plaats ter plekke. Wat er terugkomt is waardevoller dan wat er stond.

Verder is de groeiplaats van bomen altijd zo optimaal mogelijk. Zo kan de boom oud worden en echt waarde krijgen voor zijn omgeving. Elke boom in de hoofdgroenstructuur is daarom in potentie een monumentale boom.

Daarnaast worden er aan de Groene Kaart plekken toegevoegd waar 'gewenste' monumentale bomen zullen moeten gaan groeien. (zie ook paragraaf 3.2.1.) De plekken waar we snel meer groen kunnen realiseren, brengen we in kaart (quick wins).

Kaartje Quick Wins

Aanpakken van missende schakels in de hoofdstructuur

Voor de leefbaarheid en de gezondheid van bewoners is het verder van belang dat het groen in de wijk goed verbonden is met de grote groengebieden. Op een aantal plaatsen missen er echter schakels in de hoofdgroenstructuur. Hier liggen kansen voor het verbinden van gebieden en het vergroten van de kwaliteit en kwantiteit van het groen en het water.

Met het aanpakken van de missende schakels dragen we ook zorg voor een hoofdgroenstructuur die weerbaarder en robuuster wordt. Zo liggen er uitdagingen in Slikerveer en West om de wateroverlast te lijf te gaan. Het uitbreiden van de hoofdgroenstructuur in deze gebieden kan hieraan een bijdrage leveren. In Donkersloot en 't Zand kan deze uitbreiding juist bijdragen aan het verminderen van hittestress.

4.2.2 De hoofdgroenstructuur wijkgericht opwaarderen

De hoofdgroenstructuur is bij uitstek geschikt als netwerk van ecologische corridors en schakel tussen de wijk en de grote groengebieden. Hier is ruimte voor grote bomen en ruimte voor grote vlakken aan groen en water. De inrichting is echter vaak monotoon en de overgangen land-water zijn hard. **En juist de inrichting bepaalt in grote mate de groenbeleving van de bewoners.**

Zorgen voor meer variatie in de groene lobben

Een gevarieerd en streekgebonden aanbod van bomen en planten is vanaf nu ons uitgangspunt voor alle toekomstige beplanting. Dit zorgt voor meer biodiversiteit, een adaptievere en robuuster bomenbestand en het versterkt de relatie van de bewoners met hun omgeving. In de hoofdgroenstructuur ligt de nadruk op levensduur, attractiviteit en adaptiviteit van de beplanting,

Met opmerkingen [AvK15]: Is dat dan een aanvulling op de kaart 'missing links'?

Met opmerkingen [MvD16R15]: ja

Ook bewoners vinden diversiteit van boomsoorten en leeftijd belangrijk. Zij geven de voorkeur aan bomen die geen overlast geven en bomen die oud kunnen worden. Juist in de groene lobben is dit goed mogelijk.

Aanpassingen in beheer, gericht op het versterken van het ecologisch netwerk

De bermen van de dijken en oevers van de groenblauwe zones in de wijken fungeren als hoogwaardige ecologische linten voor natte en droge flora en fauna. Grote bomen zijn nestplaatsen en stepping stones voor insecten en vogels. Inheems bosplantsoen fungeert als schuilplaats voor kleine zoogdieren. Per project bekijken we wat we met het groen en water willen bereiken en wat dat betekent voor de inrichting en het beheer en onderhoud.

[Hoofdgroenstructuur als vogel- en vlindertuinen - vervangen door eigen foto]

Onderhoud van het groen is voor bewoners ook belangrijk. Hierbij gaat het vooral over aandacht voor het onderhoud en niet zo zeer over de wijze van beheer. Over het algemeen willen bewoners groen wat prettig is om naar te kijken, niet te veel rommel geeft en geen ziektes of allergieën veroorzaakt.

Oefenen met klimaatadaptieve maatregelen in Bolnes-Zuid

Op dit moment onderzoeken we mogelijke maatregelen nog. We kijken bijvoorbeeld of we regenwater kunnen afvoeren naar grote groengebieden. Door de maatregelen (regelmatig) te evalueren, kunnen we opgedane kennis weer als input gebruiken bij nieuwe projecten.

Met opmerkingen [AvK17]: Nu alleen afvoer regenwater. Is wat mager. Onderzoeken we nog meer?

Met opmerkingen [MvD18R17]: gevraagd om nadere uitleg

4.3 Een aanpak voor onze wijken

4.3.1 Wijkgericht werken aan het opwaarderen van groene parels, percelen en bomen

Beter benutten van de potentie van onze groene parels

Binnen Ridderkerk is er een grote variatie aan parkjes, plantsoenen, begraafplaatsen en schoolpleinen. Variërend van de monumentale schoonheid van de begraafplaatsen Rusthof en Vredenhof, groene oasen in de wijk zoals het Electropark en Lohmanpark en tot speelvelden zoals in de Prins Bernhardstraat of het Scheldeplein.

[kaart parkjes / schoolpleinen / begraafplaatsen]

[Electropark]

[Prins Bernhardstraat]

Met opmerkingen [JB19]: Er zijn veel kopjes in deze tekst, waardoor ik het overzicht een beetje kwijt ben. Heeft het zin om dit te nummeren?

Deze plekken zijn onmisbaar voor de leefbaarheid van een buurt. Daarom noemen we ze 'de groene parels van Ridderkerk'. Het zijn bij uitstek de plekken waar bomen tot volledige wasdom kunnen komen en die kleur en identiteit kunnen geven aan een buurt. Ze fungeren als belangrijke (ecologische) schakel tussen het grootschalige groen van de hoofdgroenstructuur en het kleinschalige groen in de straten en plantsoenen.

Bewoners hebben een duidelijke mening als het gaat om groen in hun directe woonomgeving. In de beleving van bewoners zijn de parken en plantsoenen weliswaar mooi, maar wel 'steeds leger' en met 'weinig variatie'. Traditioneel zijn veel plantsoenen ingericht als intensief beheerde groenplekken met beperkte functionaliteit: kijkgroen of om te spelen. We doen er weinig voor bijen, vlinders of vogels, terwijl de plekken daar wel mogelijkheden voor bieden. Een van de wensen van bewoners is om elk park duidelijk zijn eigen karakter te geven.

Juist de groene parels zijn plekken waardoor bewoners trots zijn op hun woonomgeving. Het is aan de gemeente om samen met bewoners invulling te geven aan deze 'trots'. Dat kan zo simpel zijn als het wijzigen van het type beheer of het aanleggen van een natuurspeelplaats. Daardoor leren kinderen meer over de natuur, en tegelijkertijd wordt de natuur er beter van! Maar het kan ook betekenen dat er met bewoners wordt gewerkt aan een nieuw ontwerp. In tijden waarin we na moeten denken over het klimaatadaptie kunnen dit soort plekken ook fungeren als tijdelijke waterbuffer.

Begraafplaatsen vormen in deze een uitzondering. Hier is het de uitdaging om vanuit de cultuurhistorische waarden te zoeken naar passende mogelijkheden om de biodiversiteit te vergroten en klimaatadaptief te handelen. Het ontwerp van groene parels kun je dus niet los zien van de context (ruimtelijk, sociaal en ecologisch).

Percelen snippergroen koesteren en meer betekenis geven

Gelet op onze ambities zijn we ook zuinig op onze percelen snippergroen. Dit zijn kleine percelen met een maximum oppervlakte van 200 m².

Deze percelen maken geen deel uit van de hoofdgroenstructuur en zijn van ondergeschikte betekenis. En dat is jammer, want ze zouden zeker van betekenis kunnen zijn. Bijvoorbeeld door zo'n plek te gebruiken voor het planten van één grote boom. Of voor een zogenaamde 'tiny forest'. Op 200 m² kunnen al 600 inheemse bomen geplant worden.

[foto tiny forest]

Elke wijk heeft minimaal één grote boom in een straal van 40 meter

Grote bomen hebben een enorme meerwaarde in een wijk. Als oriëntatiepunt, als CO₂-afvanger, als statussymbool, als verkoeler en als bron van leven. Uitgangspunt moet zijn dat elke wijk minimaal één boom van de eerste grootte heeft (bomen die meer dan 20 meter hoog kunnen worden), in een straal van 40 meter. Voor deze bomen moet de groeiplaats optimaal zijn zodat deze minimaal 100 jaar oud kunnen worden. We nemen deze bomen ook op op onze Groene Kaart. Daarin krijgen ze de aanduiding 'toekomstig monumentaal'.

Bij de herplant of aanplant van nieuwe bomen moet worden gestreefd naar een variatie van soorten. Dit kan bijvoorbeeld op basis van de 10-20-30 regel van (zie paragraaf 3.2.3). Uitgangspunt bij (her)inrichting is het plaatsen van bomen die een optimale groeiplaats hebben.

Met opmerkingen [AvK20]: Of juist extensief??? Eentonig, met planten waaraan je weinig hoeft te doen.

Met opmerkingen [MvD21R20]: Intensief betekent strak gazon. = vaak maaien

Met opmerkingen [AvK22]: Of kun je gewoon schrijven: grote boom. Ik weet niet wat dit is.

Met opmerkingen [MD23R22]: Bekende term voor groenmensen. maar uitgelegd

Toepassen van gevarieerde onderbeplanting met meer kleur in de langgerekte wijkstructuren

Het toepassen van monotone onderbeplanting bij bomen in de wijken zorgt weliswaar voor een verzorgd beeld, maar is arm vanuit biodiversiteit. Dat gaan we dus anders doen. Groen waar je blij van wordt is nu niet vanzelfsprekend, maar zou het wel moeten zijn. In en tussen de wijken komt de nadruk meer te liggen op levensduur, attractiviteit en adaptiviteit van de beplanting. Vooral langgerekte structuren in de wijk zijn geschikt om mee aan de slag te gaan. Meer kleur is bovendien een wens van bewoner. Zij genieten enorm van groen wat kleur geeft.

Aandacht voor zorgvuldig beheer en onderhoud

Bewoners maken zich druk om de argeloosheid van het beheer en onderhoud van groen in de wijk. Aan het gebrek aan specifieke zorg voor beplanting en de onzorgvuldigheid van het onderhoud. Dat vraagt een andere houding ten opzichte van beheer en onderhoud. Bijvoorbeeld bij nieuwe kwetsbare beplanting. Daar is aandacht nodig om te zorgen dat de beplanting ook goed aanslaat.

Verder is aandacht nodig voor de kwaliteit van onze bomen. Bomen die een slechte vitaliteit vertonen vragen om een nadere inspectie en waardering. Afhankelijk daarvan kun je maatregelen nemen om de vitaliteit van bomen te verbeteren.

4.3.2 Wijkgericht werken aan meer groen ten koste van verharding

Buurtten worden vaak ervaren als stenig. In de wijkbijeenkomsten stelden bewoners daarom voor om per wijk of buurt een vast percentage groen voor de openbare ruimte vast te stellen. De enquêteresultaten geven aan dat de bewoners van Ridderkerk voldoende groen ervaren als er in iedere straat groen aanwezig is. Groen dat zowel gevarieerd als kleurrijk is. En groen dat goed is voor de vogels, vlinders en bijen.

Stimuleren van particulier initiatief

Het opbreken van verharding in tuinen is op dit moment een trend. Met operatie Steenbreek stimuleert de gemeente bewoners om verharding te vervangen door groen.

Maar, we stimuleren ook placemaking. Dat betekent dat bewoners en andere belanghebbenden actief betrokken zijn bij de inrichting van de openbare ruimte. Ook de Omgevingswet stimuleert dat. Inspirerend is het experiment van Leefstraten: "Wat als...we een straat teruggeven aan haar bewoners?" Welke mogelijkheden zien zij voor transformatie van hun straat?

Vanuit deze rol ondersteunen we een Vereniging van Eigenaren in de Ruwaardlaan. Zij stelden ons voor om een strook grond bij hun wooncomplex om te vormen tot bloemenweide. Dit ter stimulering van de biodiversiteit. Zij waren op dit idee gekomen door onze bloemrijke bermen.

Met het opzetten van een stimuleringsprogramma zouden we meer bewoners hiertoe kunnen verleiden. Het promoten van activiteiten die de inwoners kunnen doen en het verstrekken van informatie over acties/ projecten en mogelijkheden is belangrijk. De huidige website www.onzetoekomstisduurzaam.nl kan hiervoor gebruikt en uitgebreid worden. Actie Steenbreek staat daar al beschreven. Struikrovers: Het aanbod van struiken die door bijvoorbeeld door een tuinrenovatie vrijkomen en die beschikbaar zijn voor anderen zouden hier gemeld kunnen worden.

Met opmerkingen [AvK24]: Ik zou van dit voorbeeld een foto in de visie plaatsen.

Met opmerkingen [AvK25]: Dit zou ook een actie kunnen zijn voor hoofdstuk 5.

Met opmerkingen [JB26R25]: eens

Vergroenen van de openbare ruimte en elke school een groen schoolplein

Goed voorbeeld doet goed volgen. Een groene verzorgde woonomgeving heeft direct zijn weerslag op hoe mensen omgaan met hun eigen groen. Wij passen Operatie Steenbreek dus ook toe in onze eigen openbare ruimte. Waar mogelijk combineren we dat met natuurlijke speelmogelijkheden.

Een goede voorbeeld is de vergroening van schoolpleinen. Vanuit bewegen en spelen in het groen zijn we enkele jaren geleden gestart met een project Groene schoolpleinen. Inmiddels zijn bij zes basisscholen de pleinen vergroend. Daarmee gaan we natuurlijk ook de komende jaren verder. Te beginnen bij de basisscholen met nieuwbouwplannen.

Een ander goed voorbeeld is het verwijderen van verharding op pleintjes, straathoeken en grote verharde plekken, zoals bij Het Sonnet. Bewoners lieten ons weten die straat onnodig versteend te vinden. Dit heeft geleid tot een **nieuw ontwerp** inclusief raming voor het meest extreme en groene scenario

Bij noodzakelijke herstructurering van de openbare ruimte ambities verwezenlijken

Dit doen we bijvoorbeeld bij geplande herinrichtingen in de Rivierenbuurt in Bolnes en de Bloemenbuurt in Ridderkerk-Oost.

In de Rivierenbuurt vormen we de riolering om van een gemengd naar gescheiden stelsel. Dit biedt kansen om de buurt meer klimaat adaptief te maken. Bijvoorbeeld door in de ondergrond rekening te houden met een eventueel toekomstig warmtenet. **Vanuit Operatie Steenbreek is het idee om bewoners in deze buurt te helpen bij het vergroenen van hun tuinen. Stichting IJsselmonde-Oost wil er aan de slag met vierkante meter tuinen.**

In de Bloemenbuurt zijn de bestrating en riolering aan vervanging toe. De bewoners van de Bloemenbuurt kunnen meedenken over de inrichting van de straat en woonwijk. Waar mogelijk

verwerken we deze ideeën in het ontwerp.

[eigen foto's van waterdoorlatende verharding en een wadi]

Met opmerkingen [AvK27]: En... gaat dat ook gerealiseerd worden? Bij deze tekst past een tekening of foto van het nieuwe ontwerp.

Met opmerkingen [MD28R27]: Ik vraag Edo

Met opmerkingen [AvK29]: Operatie Steenbreek doet dat toch voor de hele gemeente?

Met opmerkingen [MD30R29]: Maar bij uitstek geschikt om nu te koppelen

Met opmerkingen [AvK31]: Dit vraagt verdere uitleg... ik begrijp niet wat je hiermee bedoeld.

Met opmerkingen [MD32R31]: Niet mijn tekst.

4.3.3 Bij nieuwbouwprojecten gericht rekening houden met klimaatadaptatie en behoud van de natuur

Maatwerk leveren vanuit de wens om klimaatadaptief of natuurinclusief te bouwen

Op 7 november 2019 heeft de gemeenteraad van Ridderkerk een Motie Natuurinclusief bouwen aangenomen. Bij natuurinclusief bouwen wordt een gebied zodanig ontwikkeld dat de natuur daar geen schade en mogelijk zelfs voordelen van ondervindt. In de motie vraagt de gemeenteraad het college om te onderzoeken hoe er structureel aandacht kan komen voor natuurinclusief bouwen.

In afwachting van dit onderzoek en een eigen aanpak maken we slim gebruik van de kennis van anderen. Dat zou kunnen door ons aan te sluiten bij het provinciale Covenant Klimaatadaptief Bouwen. Verder heeft de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging een lijst met 42 maatregelen opgesteld waarmee je (in theorie) natuurinclusief kunt bouwen. Om voldoende resultaat te kunnen behalen wordt voorgesteld dat ontwikkelaars/ontwerpers bij nieuwbouw of verbouw minimaal 50% van de maatregelen uit deze lijst toepassen. (zie bijlage XX). Toepassing blijft echter maatwerk en is afhankelijk van de plek in de stad, de grootte van het project en het type ingreep.

Bij nieuwbouw of renovatie nemen we de betekenis van het groen als gelijkwaardige component mee in de afweging van belangen

Niet alleen de huidige betekenis, maar ook de gewenste of potentiële betekenis van het groen. Bij het renoveren van woningen kunnen natuurinclusieve maatregelen namelijk makkelijk worden meegenomen. Ook gelet daarop is het belangrijk in gesprek te blijven met Wooncompas over wensen en mogelijkheden.

4.4 Een aanpak voor de bedrijventerreinen en winkelcentra

Zowel gebruikers als ondernemers zijn gebaat bij een prettige winkel- en bedrijfsomgeving. Je moet je auto goed kwijt kunnen, winkels en bedrijven moeten goed bereikbaar zijn, de omgeving moet veilig zijn en comfortabel met voldoende plekken om te verblijven. Maar al deze functies vragen ruimte en concurreren met elkaar.

4.4.1 Bedrijventerrein bieden mogelijkheden voor vergroening en verduurzaming

Benutten van dakoppervlak op bedrijfspanden voor zonnepanelen

Veel dakoppervlak op het bedrijventerrein is namelijk onbenut en geschikt voor zonnepanelen. Daarbij kan het plaatsen van zonnepanelen prima gecombineerd worden met vergroening van panden. Door de verkoelende werking van het groen behalen de zonnepanelen een hoger rendement.

We onderzoeken de mogelijkheid een pilot 'vergroenen van bedrijfspanden en buitenruimte van bedrijven' te starten. Dit kan bijvoorbeeld met een vergroeningsfonds.

Bedrijventerreinen gebruiken als groene verbinder of groene steppingstone in een stedelijk gebied

Vergroening zorgt bovendien voor een positieve uitstraling van de bedrijven zelf en is goed voor het welzijn van bezoekers en werknemers.

De brede infrastructuur is een perfecte basis voor kleurrijke bermen met een grote diversiteit aan beplanting. Daarnaast is in de overmaat aan buitenruimte plaats voor gevarieerde flora en fauna en water(berging). Gelet daarop is het gewenst de Gildeweg en de Industrieweg op te nemen in de Hoofdgroenstructuur van de gemeente.

[Gildeweg]

4.4.2 Meer groen en water zorgen voor een prettig winkelklimaat

Winkelcentra zijn het visitekaartje van een gemeente. Hier wil je mensen naar toe trekken en vast houden. Groen (en water) zijn onmisbaar voor een prettig ondernemers- en winkelklimaat. Zeker met het oog op de klimaatverandering is een winkelcentrum gebaat bij comfort.

Op maaiveld is voor groen niet altijd ruimte of is deze ruimte door toenemende druk schaarser aan het worden. Om tegendruk te kunnen bieden aan alle functies en ontwikkelingen vraagt groen in winkelcentra om een robuuste en samenhangende structuur.

Zo'n structuur krijg je alleen voor elkaar als je samenwerkt met anderen. Waar de gemeente aan zet is op het maaiveld, zijn de winkeleigenaren onmisbaar bij het vergroenen van gevels en daken. Ook daarbij helpt het om de inclusieve waarde van groen en vergroenen inzichtelijk te maken.

Met het Ontwikkelperspectief Centrum Ridderkerk is een belangrijke aanzet gegeven voor het vergroenen van het Winkelhart. Zo wordt het groen aan de randen van het centrum, van de Blaakwetering, het St. Jorispark en de begraafplaats via de historische sterstructuur onderling met elkaar verbonden. In het winkelgebied wordt ingezet op meer groen en kleur in de vorm van plantenbakken en gevelgroen. En voor het profiel van de centrumring is de ambitie uitgesproken om meer ruimte te maken voor bomen en groen.

Een mogelijkheid om de ontwikkeling tot vergroening vanuit de ondernemers zelf op gang te brengen is het starten van vergroeningsfondsen.

Met opmerkingen [MvD33]: Kan dit zo omschreven worden?

5 Van aanpak naar acties

5.1 Acties op korte termijn vanuit Beheer

Het is belangrijk dat er een goede doorvertaling plaatsvindt van ambities naar aanpak naar concrete acties. Uiteindelijk leidt dat tot een aangepast beheerplan en werkbesteding en duidelijke instructies richting de werkploeg. Ook zal de communicatie naar de bewoners toe helder moeten zijn.

Het uitbreiden van openbaar groen levert in het algemeen hogere beheer- en onderhoudskosten op. De areaalwijzigingen van verharding en groen worden periodiek doorgevoerd en leveren beheer en onderhoudskosten op die vertaald worden naar de begroting.

Nog andere maatregelen dan onderstaande: zoals intensief beheerde gazons naar Bloemenmengsel?
Of meer natuurlijk bosplantsoen?

5.1.1 Onderhouden op frequentie in plaats van op beeldkwaliteit

Kosten: geen

Start: 2020

Al tientallen jaren wordt het onderhoud van de openbare ruimte hoofdzakelijk op basis van zogenaamd beeldkwaliteit uitgevoerd. Het betreft o.a. gazonmaaien, schoffeln en onkruidbeheersing op verhardingen. Het niveau van onderhoud van alle plekken is gemiddeld. Dit geeft een gelijkmatiger beeld. Plekken zijn nooit 100% schoon of vervuild. Bij een gemiddelde beeldkwaliteit staan we een bepaalde vervuiling toe. Het onderhouden op de hoogste beeldkwaliteit betekent het gehele jaar door dat de openbare ruimte volledig schoon is. Dit is niet realistisch en onbetaalbaar.

Het blijft alleen moeilijk uit te leggen waarom er na een schoffelronde, al is het beperkt, onkruid blijft staan. In 2019 is in een deel van de gemeente gestart met het werken op frequentie.

In overleg met de aannemer bepalen we hoe vaak ze een plek onderhouden. Op die momenten verwijderen ze het onkruid dan voor 100%. Ze doen dat zoveel als mogelijk met elektrisch aangedreven apparatuur en machines. Daarnaast benadert de uitvoerende aannemer wijkbewoners pro-actief. Deze aanpak resulteert in minder meldingen. Het voorstel is om deze werkwijze voor de gehele gemeente door te voeren.

5.1.2 Gebruik van kruiden/bloemenmengsels in plaats van kruidenrijk gras

Kosten: geen

Start: 2020

Dit is één van de eenvoudige aanpassingen in onze woonwijken waarmee in 2019 is gestart. Het zijn aanpassingen voor het uitbreiden van de biodiversiteit. De gebruikte kruiden/bloemenmengsels trekken namelijk bijen en vlinder aan, maar zien er ook mooi uit. Op advies van de Bijenvereniging gebruiken we het bloemenmengsel Tübinger 49A dat uit 11 eenjarige/meerjarige soorten bestaat. En op advies van de Vlinderstichting de mengsels Staygreen 2 en 3. Deze laatste zijn beiden inheemse mengsels (streek-eigen soorten). Het bijen/vlindermengsel Staygreen 3 bestaat uit 26 plantsoorten. Staygreen 2 gebruiken we voor bij de bestrijding van de Eikenprocessierups. Dit mengsel bestaat uit 15 soorten die voor ei-afzettingmogelijkheden, voedsel en bescherming van nuttige natuurlijke vijanden van de rups zorgen. Bijvoorbeeld voor de sluipwesp.

Daar waar mogelijk worden braakliggende percelen ook ingezaaid met kruiden/bloemenmengsels en/of ingepland met struiken. Het betreft hier percelen die zeker enkele jaren braak blijven liggen.

Met opmerkingen [RS34]: Tekst aangevuld.

Deze mengsels zijn de afgelopen jaren al op diverse plaatsen ingezaaid en in beheer. Omdat we de natuur zijn gang willen laten gaan, maaien en ruimen we maar één keer per jaar. Bewoners accepteren dat ook. Terwijl dit bij kruidenrijk gras met dezelfde maaifrequentie niet het geval is. Vanuit deze visie zullen nog meer soortgelijke aanpassingen volgen.

5.1.3 Ander maaibeleid

Kosten: geen

Start: 2020

Vanwege Flora en Faunabeheer maaien we op dit moment gefaseerd. Sommige plekken maaien we regelmatig, andere plekken zijn slechts één keer in de één of twee jaar aan de beurt. Bijvoorbeeld de kanten van de watergangen. Zo zorgen we voor nestgelegenheid, maar ook voor schuilmogelijkheden voor vogels, amfibieën en insecten in de winterperiode.

Met ingang van 2020 leidt dit tot diverse wijzigingen:

Met opmerkingen [AvK35]: Ik snap de wijzigingen in het maaibeleid niet goed.

Vanaf 2020 maaien we het kruidenrijk gras [niet meer/een keer in de ...]. Daardoor versterkt de biodiversiteit versterkt en creëren we meer schuil/ overwinterings- mogelijkheden voor vogels, zoogdieren en insecten.

Met opmerkingen [AvK36]: Betekent dit dat je het ook niet meer eens in de twee jaar maait. Hoe lang duurt 'overjarig'?

Op andere locaties slaan we tijdens de maaibeurt een pad (of deel van de locatie) van ca. 40% over. Dat noemen we sinusbeheer of meandermaaien. Door dit maaibeleid ontstaat er meer variatie dat op zijn beurt de biodiversiteit ten goede komt.

Het verwijderen van zwerfafval op verharding, in het openbaar groen en op grasvelden is een continue proces. Gestreefd wordt om voor maaibeurten grasvelden te ontdoen van zwerfafval. Dit kan echter niet overal direct voordat het maaien start. Diverse vrijwilligers zijn ook actief met het verwijderen van zwerfafval. Om inzicht te geven waar en wanneer maaierwerk uitgevoerd gaat worden wordt dit via de website gecommuniceerd.

5.2 Acties die meer tijd en/of geld vragen

Om in 2020 te kunnen starten met verduurzamen van het groen in de openbare ruimte is € 250.000 nodig. De uitvoering van de visie vraagt in de periode 2021 - 2025 een investering in het groenareaal van € 1.500.000. Omdat het bestedingspatroon onvoorspelbaar is en het saldo van de begroting niet te belasten met pieken in het uitgaven patroon kan dit bedrag in de bestemmingsreserve worden gestort. Jaarlijks wordt het benodigde bedrag dan onttrokken.

5.2.1 Aanstellen ecooloog

Kosten: ??

Start: ??

Voor het verkrijgen en vastleggen van kennis over biodiversiteit

Deze ecooloog zal aan de slag moeten met een Ridderkerkse visie op biodiversiteit waarin doelen worden omschreven voor het vergroten van de groene kwaliteit vanuit ecologisch oogpunt. Daarnaast zal de ecooloog de rol moeten vervullen van 'ambitiebewaker'; het bewaken van de ambities uit deze visie en zorgen dat de resultaten worden gemonitord en geëvalueerd.

We gaan een nieuwe lijst opstellen met Ridderkerkse bomen en onderbeplanting die gekozen kunnen worden op basis van lokale oorsprong, klimaatbestendigheid, duurzaamheid (levensduur / niet snelgroeiend) en waarde voor fauna.

Voor het bewaken van de ambities van deze visie

In paragraaf 2 zijn de zes thema's en per thema de ambities benoemd. Bij elk uitvoeringsproject zullen de groenambities worden ingezet. Per project wordt de daadwerkelijke inzet beschreven. De bij het project betrokken groenbeheerder is degene die de monitoring/evaluatie van dat project invult. Dit eventueel in overleg met de aan te stellen ecooloog. Belangrijk is dat de monitoring/evaluatie praktisch en eenvoudig wordt vormgegeven. Dat maakt het werkbaar voor een ieder.

Het resultaat van elke inzet is echter niet altijd eenvoudig te monitoren. Het netto aantal bomen in gemeentelijk beheer is meetbaar. De beleving van het groen en het effect op de biodiversiteit is minder eenduidig meetbaar. In overleg met de aan te stellen ecooloog, de betrokken medewerkers en in samenspraak met het beleidsplatform Natuur, milieu en duurzaamheid wordt dit besproken en ontwikkeld.

Het effect van de wijziging in maaibeheer van enkele keren per jaar klepelen of maaien naar twee keer per jaar maaien en afruimen kan met tellingen van de insectenfauna geteld en vergeleken worden met het ongewijzigde maaibeheer.

Monitoring is ook inzichtelijk maken van kosten en baten. Dit op basis van de gekozen uitgangspunten; welke uitgangspunten hadden we voorheen en welke uitgangspunten zijn nu in dit project gebruikt en wat zijn de kosten en baten daarvan

Monitoring vraagt om een 'ambitiebewaker'. Het voorstel is om dit de nieuw aan te nemen ecooloog te laten doen. De ambitiebewaker monitort wat de Visie op Groen oplevert. Diegene zorgt ook voor evaluatie met projectleiders, beheerders en onderhoudsmensen van de verschillende projecten. De ecooloog sluit 2x per jaar aan bij het structureel overleg met het beleidsplatform Natuur, Milieu en Duurzaamheid om voortgang te bespreken.

Voor het doen van voorstellen op uitvoeringsniveau om de Groenvisie actueel te houden

De ecooloog kan tevens voorstellen doen het niveau van de visie als gevolg van trends en ontwikkelingen op zowel lokaal als landelijk niveau. Deze voorstellen worden voorgelegd aan de wethouder, college en indien noodzakelijk aan de gemeenteraad. Elk jaar (voor het eerst in februari 2021) stuurt het college een RIB aan de raad met de actuele stand van zaken en de eventuele financiële gevolgen daarvan. In het uitvoeringsprogramma is een overzicht opgenomen van het type monitoring dat per ambitie/onderdeel moet worden ontwikkeld.

5.2.2 Aanpakken ongeregistreerd grondgebruik restpercelen

Kosten: ??

Start: ??

Het risico bij dit soort restpercelen is dat anderen ze in de loop der tijd in gebruik nemen. Zonder dat hierover afspraken zijn gemaakt. Er zijn percelen grond in gebruik bij derden waarvan niet duidelijk is of dit gebruik met een overeenkomst is vastgelegd. Veelal betreft het percelen met een groenbestemming. We onderzoeken de status van het ongeregistreerd grondgebruik en vorderen oneigenlijk in gebruik genomen gronden terug.

5.2.3 Aanvullen van de Groene Kaart met een dynamische ambitiekaart voor groen

Kosten: ??

Start: ??

Voor het vastleggen van de ambities van locaties

We gaan aan de slag met een Visie-op-Groen-kaart voor Ridderkerk. Hierop worden de ambities verwoord voor bomen en houtopstanden en wordt de voortgang getoond ten aanzien van de realisatie van deze ambities. Deze kaart wordt jaarlijks bijgewerkt.

Hierin wordt bijvoorbeeld vastgelegd dat in de toekomst een straat niet moet bestaan uit kwakkelende boompjes maar een laan moet worden met grote bomen. De plekken waar we snel meer groen kunnen realiseren leggen we vast (quick wins). Ook staat in deze laag welke bomen we als toekomstige monumentale bomen willen laten ontwikkelen. Ook de wensen vanuit (de visie op) biodiversiteit staan hier in.

We gaan plekken in kaart brengen waar we snel meer groen kunnen realiseren (quick wins). Zowel in de wijken als op de bedrijventerreinen. Deze quick-wins vermelden we op de ambitiekaart.

Om vooruit te kunnen kijken bij concrete werkzaamheden of ontwikkelingen

Het op deze manier labelen maakt inzichtelijk hoe we vanuit beheer moeten omgaan met groen, hoe bij herinrichting en wat we ter compensatie moeten doen mocht er toch gekapt worden. Voor de APV kan dit betekenen dat we compensatie op zo'n manier opleggen dat meteen de gewenste waarde kan worden gerealiseerd (en we niet een kwakkelend boompje terugplaatsen waar er al 1 stond).

5.2.4 Kennis ontwikkelen over het vastleggen van de inclusieve waarde van groen (in Euro's)

Kosten: ??

Start: ??

We gaan ambtelijk kennis ontwikkelen over de manier waarop de waarde van groen kan worden vastgelegd (in euro's). Hierbij hoort het vaststellen van een werkwijze hoe we vanaf nu de waarde van groen meenemen in ruimtelijke ontwikkelingen. Het uiteindelijke doel is dat er straks bij elk project een kosten/batenplaatje mbt groen meegenomen kan worden. We zorgen er voor dat bij de waardebeoordeling van groen ook de gewenste waarde wordt meegenomen. Groen wordt pas waardevol met een doel over lange termijn.

De geformuleerde ambities zullen een verhoging van kosten betekenen van het onderdeel groen in diverse projecten, zoals inrichten woonwijken en reconstructies. Vooruitlopend wordt ingeschat dat de ambities van groen een kostenstijging van ca. 5% zullen betekenen. Deze kosten worden ten laste gebracht van de individuele projecten en worden in tussenrapportages verantwoord.

5.2.5 Nieuwe methode ontwikkelen voor bomenkap en compensatie

Kosten: ??

Start: ??

We gaan werken aan een nieuwe methodiek ten aanzien van kap en compensatie. Een voorstel voor een nieuw compensatieschema is opgenomen in **bijlage XX**. Dit schema gebruiken we ook bij het beoordelen en waarderen van bomen die er slecht aan toe zijn.

Met opmerkingen [AvK37]: Je noemt in je oorspronkelijke verhaal deze dynamische kaart en een visie-op-groen-kaart. Ik ga er van uit dat je met beide hetzelfde bedoeld.

Met opmerkingen [MvD38R37]: Nee. De Visie-op-groen-kaart is een apart product (namelijk die elk jaar laat zien wat de resultaten zijn van de visie). De Groene Kaart is een bestaande kaart waarin is vastgelegd waar belangrijke bomen staan. Deze dient te worden voorzien van een nieuwe laag (nieuw product dat voortkomt uit deze visie): de ambitie laag.

Met opmerkingen [AvK39]: Ga je deze quick-wins wel opnemen in de ambitie laag? Of wordt dat weer een aparte kaart.

We gaan zorgen dat het maken van optimale boomgroeiplaatsen en volledige compensatie standaard wordt opgenomen in een (her)inrichtingsbudget.

Waar mogelijk wordt gekapt hout binnen de gemeente duurzaam hergebruikt. Bijv. in de bouw of in lokaal geproduceerde houten producten en meubels

5.2.6 Actief uitdragen van de visie bij bewoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen

Kosten:

Start: ??

Groen leeft onder de inwoners van Ridderkerk. Dat hebben we gemerkt bij het opstellen van deze visie. Daarom betrekken we hen actief bij het vergroenen van hun eigen buurt. Ook de betrokkenheid van maatschappelijke organisaties en ondernemers is daarbij belangrijk. Actief uitdragen doen we op de volgende manier:

5.2.7 Actief inzetten op gerichte educatie op scholen

Kinderen zijn niet alleen de burgers van de toekomst, ze zijn soms ook leidend in de keuzes van een gezin. Een schoolprogramma dat de nadruk legt op afvalscheiding of voedselkeuze kan thuis een impact hebben. Een groen schoolplein met educatie hierover kan zorgen dat ook thuis in de tuin tegels worden vervangen door planten

Hoe gaan we met anderen communiceren?

Hoe betrekken we bewoners bij het vervolg?

Met opmerkingen [MvD40]: Ja maar educatie hebben we er net uitgehaald omdat het nergens terug komt.

Met opmerkingen [AvK41]: En... hoe gaan we dat doen?

6 Bijlagen

Bijlage 1 Uitgangspunten vanuit beleid en visies

- CO2-neutraal in 2050.
- Gezondheid en leefbaarheid vergroten door aanzetten tot gezond gedrag. De openbare ruimte speelt hierin een cruciale rol (Omgevingsvisie)
- Robuuster groen (in het kader van teruglopend beheer) en groen met een natuurlijke weerstand tegen ziektes. (Handboek openbare ruimte Ridderkerk 2015)
- Versterken van het cultuurhistorisch raamwerk (Handboek openbare ruimte Ridderkerk 2015)
- Zoeken naar inventieve oplossingen voor behoud en versterken van wijkgroen (Handboek openbare ruimte Ridderkerk 2015)
- Aandacht voor het bufferen en infiltreren van water in de openbare ruimte (Handboek openbare ruimte Ridderkerk 2015)
- Het vergroten en kwalitatief verbeteren van de natuurgebieden op IJsselmonde om zo te komen tot herstel van de biodiversiteit. (Toekomstvisie Groen en Recreatie IJsselmonde, Landschapstafel, 2019)
- Meer ruimte voor groen, meer ruimte voor ontmoeten en minder openbare ruimte die alleen maar toegankelijk is voor de auto. (Mobiliteitsplan)
- Inrichten van de openbare ruimte zodat mensen verleid worden om meer te bewegen. (Bewegend Verbinden, 2017)
- De groenplekken in de wijk/ in de gemeente inzetten als verbindend groen (Bewegend verbinden 2017).

Voor lopende trajecten gebiedsontwikkeling en herontwikkeling (die nog in schetsfase zijn) en toekomstige trajecten formuleren we in de Groenvisie gebiedsgericht uitgangspunten voor de groencompensatie, inrichting van de openbare ruimte en kwaliteit van het groen.

Thema's	Identiteit	Gezondheid	Biodiversiteit	Klimaat	Energietransitie	Economie
Gezondheidsbeleid						
Omgevingsvisie						
Groene Kaart						
Bewegend verbinden						
Actiegroep luchtkwaliteit						
Mobiliteitsplan						
OmW team						
Vrije landschapstafel						
Wet- en regelgeving						
Algemene zorgplicht bomen						
Wet natuurbescherming						
WASO						
Omgevingswet						
Bestemmingsplan						

[Meester Kesperweg – bomen onder druk]

Het winkelhart van Ridderkerk valt op door zijn enorme hoeveelheid verharding, afwezigheid van groenvlakken en een beperkt aantal bomen. Op het Koningsplein zijn de bomen als monumentaal bestempeld maar zijn dit in principe niet.

Van de 1102 bomen in de wijk centrum zijn er 36 (360?) als onvoldoende beoordeeld. Deze bomen lijken niet specifiek in straten te staan. Wel zijn de meeste van deze bomen snelgroeiend en zal de status 'onvoldoende vooral te maken hebben met de leeftijd van de bomen

Klimaat

Wat positief opvalt aan de wijk is dat hittestress in de woongebieden een beperkte rol lijkt te spelen. Vanwege de aanwezigheid van veel privé en openbaar groen zijn er op korte afstand van elkaar veel verkoelende plekken te vinden.

Wel zie je dat bij piekbuien grote delen van de wijk te maken kunnen krijgen met wateroverlast.

Beheer

Door renovaties van afgelopen jaren zijn er niet veel knelpunten meer te benoemen. Wel heeft deze wijk te maken met achteruitgang van de aangelegde gazon/grasvelden. Gazons/grasvelden zijn in de loop der jaren dusdanig verzakt dat deze vol putten en bulten zitten wat een vervelend maaibeeld geeft.

Wat is opzet huidig beheer qua plantsoenen / biodiversiteit?

SWOT-analyse

Sterktes

- Grote oppervlakte aan groen (prive en openbaar samen)
- Op veel plekken groot groen tot in de straat of zelfs tot voor de deur

Zwaktes

- Kwetsbaar voor wateroverlast
- Veel groen is privaat
- Centrum is enorm versteend

Bedreigingen

- Het vele private groen is kwetsbaar bij herstructurering

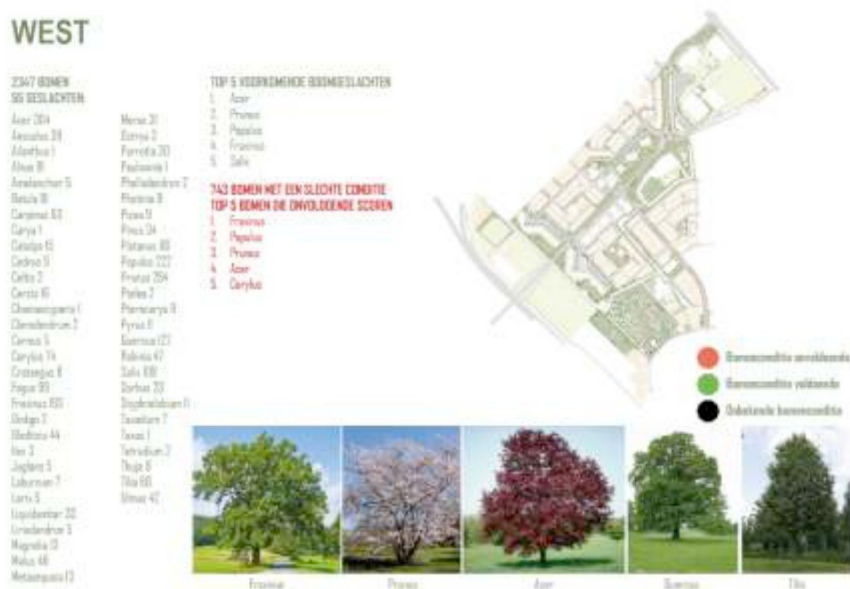
Kansen

- Vergroenen van het winkelhart
- Plantsoenen ontwerpen als plekken van koelte en waterbuffering
- Bij herinrichting de inclusieve waarde van groen meenemen en zorgen dat deze in stand blijft en waar mogelijk verbeterd. Voorbeeld: waar 10 bomen in een straat moeten wijken voor auto's bijvoorbeeld 2 bomen terugbrengen die gezamenlijk een grotere waarde vertegenwoordigen.

Bijlage 3 Analyse Ridderkerk-West

Wijk West is gelegen tussen de Rotterdamseweg aan de noordzijde, de rijksweg A 16 aan de westzijde, de Lagendijk aan de zuidzijde en de Groen van Prinstererweg aan de oostzijde, waar de wijk naadloos overgaat in de wijk Centrum. De wijk is gebouwd in de jaren '60en '70 van de vorige eeuw en bestaat grotendeels uit grondgebonden woningen met een deel hoogbouw langs de rand aan de zuidwestzijde bij het Prunusplantsoen, het Goudenregenplantsoen en het Seringenplantsoen. In de wijk liggen 2 parken, het Reijerpark en het Lohmanpark. De Populieren laan is een belangrijke groene ader door de wijk en verbindt de wijk zowel richting het zuiden als het noorden met de groene rand van Ridderkerk.

Het winkelaanbod in de wijk is zeer beperkt, er is een supermarkt en weinig tot geen detailhandel. Langs de Populierenlaan staan een aantal bedrijfsspanen.

Groen

De wijk West is ruim van opzet. De wijk- en buurtonsluitingswegen hebben veelal een breed profiel met ruimte voor groen en bomen. Wat echter opvalt is dat veel van dit groen van onvoldoende kwaliteit is. Bovendien is de inrichting van de onderbeplanting vaak monotoon.

[Prunuslaan – kleine boomjes van onvoldoende kwaliteit, waar plek is voor grote bomen]

In de buurstraatjes valt vooral de afwezigheid van groen op. Ondanks dat veel bewoners een redelijke voortuin hebben staan er nauwelijks bomen van formaat en goede kwaliteit in de straten. Waar bomen in de openbare ruimte staan, staan deze vaak in een te kleine boomspiegel.

Ook hier zie je dat het groen te lijden heeft onder de toegenomen parkeerdruk.

[Bomen aan de Beukenhof]

[Dennenstraat]

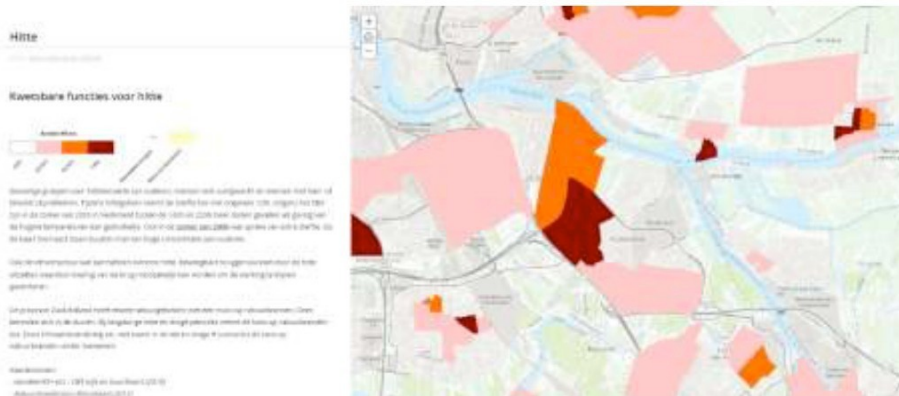
Van de 2347 bomen in de wijk West is de conditie van 743 bomen als onvoldoende bestempeld. Veel van deze bomen zijn snelgroeiende essen en populieren maar ook een flink aantal kleine boompjes in de straten (Prunus en Corylus).

Klimaat

Door de aanwezigheid van twee grote parken in de wijk maar ook de groene randen, het sportpark en brede groene lanen, is de factor hittestress relatief beperkt. Wel geeft de Klimateffectatlas (ruimtelijkeadaptatie.nl) specifiek voor deze wijk een groter risico op hitteberoerte aan vanwege de aanwezigheid van relatief veel ouderen. Dit betekent dat de aanwezigheid van verkoelend groen in een buurt of zelfs in de straat daarmee belangrijker wordt.

[Hittestress Klimaatatlas Zuid-Holland]

[kwetsbare functies hittestress. Bron: klimaateffectatlas]

Voor de wateroverlast zie je in West vooral een probleem ontstaan in de kleine straten (zoals de Prunuslaan).

Beheer

Wat vanuit beheer opvalt in deze wijk is dat er vrij veel wortelopdruk van straatbomen Dit duidt op een verstoorde voedings- en vochtbehoefte (meestal veroorzaakt door een beperkte groeiruimte)

Daarnaast zijn veel gazons en grasvelden in de loop der jaren dusdanig verzakt dat deze vol putten en bulten zitten. Dit geeft een vervelend maaibeeld.

SWOT-analyse

Sterktes

- Nabijheid van grote groengebieden
- Afwisseling in groen plekken

Zwaktes

- Weinig hoogwaardig groen in de straten
- Veel snelgroeiende bomen met onvoldoende conditie
- Beperkte groene buffer richting A16

Bedreigingen

- Toename van autoverkeer op de A16
- Verdere afname kwantiteit en kwaliteit groen in woonstraten

Kansen

- Monotoon groen omvormen naar meer biodivers groen
- Bij herinrichting van straten vergroening i.c.m. klimaatadaptatie meenemen
- Bij herinrichting de inclusieve waarde van groen meenemen en zorgen dat deze in stand blijft en waar mogelijk verbeterd. Voorbeeld: waar 10 bomen in een straat moeten wijken voor auto's bijvoorbeeld 2 bomen terugbrengen die gezamenlijk een grotere waarde vertegenwoordigen.

[Van Eedenstraat]

[Begonistraat]

Zelfs de Bloemenbuurt doet zijn naam geen eer aan. Uitzondering zijn de zijstraten zoals de Dahliastraat, die zijn ingericht als woonerf. De beplanting is hier echter van matige kwaliteit met veel uitheemse bomen van de 3^e grootte in te kleine plantvakken.

[Dahliastraat]

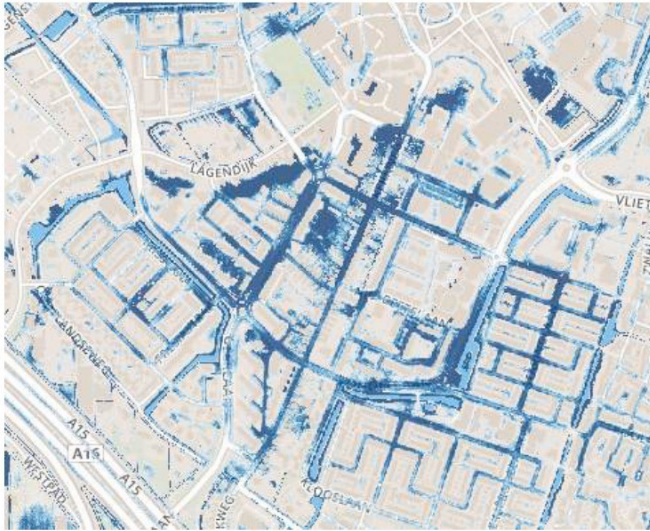
Van de 1117 bomen in de wijk West zijn er 14 (140?) met een conditie onvoldoende. Een groot deel hiervan bestaat uit kleinere bomen in de woonstraten maar ook snelgroeiende bomen als essen en berken komen veel voor.

Klimaat

Door de aanwezigheid van veel groen en water langs grote infrastructuur (zoals de Vondellaan en Burgemeester de Zeeuwstraat) is hittestress in oost niet direct een probleem. Verkoelend groen is relatief dichtbij. Wat wel opvalt zijn de aaneengesloten oranje vlakken van de Bloemenbuurt, Burgemeestersbuurt en Schrijversbuurt. De afwezigheid van groot groen en verkoelende groenvlakken zijn dit de grootste hitteïlanden onder de woonbuurten in Ridderkerk.

Vanuit wateroverlast is een groot deel van wijk Oost kwetsbaar. Met name de dichtbebouwde Kerkweg en de versteende Schrijversbuurt lopen kans om bij piekbuien onder water te lopen.

Beheer

In deze wijk zijn er relatief veel hazelaars geplant die in het najaar bij het vallen van de vruchten (nootjes) voor problemen zorgen. Lekke fietsbanden en verstopte kolken.

Veel gazons en grasvelden in de loop der jaren dusdanig verzakt dat deze vol putten en bulten zitten. Dit geeft een vervelend maaibeeld.

SWOT-analyse

Sterktes

- Groene hoofdwegen
- Veel variatie aan groene plekken

Zwaktes

- Weinig hoogwaardig groen in de straten
- Weinig groot groen
- Veel klein uitheems groen in wijken

Bedreigingen

- Klimaatverandering heeft zowel vanuit hitte als water mogelijk flinke impact
- Verdere afname kwantiteit en kwaliteit groen in woonstraten

Kansen

- Monotoon groen omvormen naar meer biodivers groen
- Vanwege beperkte ruimte voor groen in wijken streven naar meer kwalitatief groen
- Bij herinrichting van straten vergroening i.c.m. klimaatadaptatie meenemen
- Bij herinrichting de inclusieve waarde van groen meenemen en zorgen dat deze in stand blijft en waar mogelijk verbeterd. Voorbeeld: waar 10 bomen in een straat moeten wijken voor auto's bijvoorbeeld 2 bomen terugbrengen die gezamenlijk een grotere waarde vertegenwoordigen.

Bijlage 5 Analyse Drievliet

De wijk Drievliet is een woonwijk gebouwd in de jaren '70 en '80 van de vorige eeuw. Het is op Slikkerveer na de grootste wijk van Ridderkerk met ruim 3400 woningen.

De wijk wordt begrensd door de Rotterdamseweg in het oosten, de Vlietlaan in het noorden, de Oosterparkweg in het zuiden en de groene rand ten westen van de Vogelbuurt.

Het westelijk deel van Drievliet kan omschreven worden als een typische bloemkoolwijk. Met een prominente hoofdontsluiting van waaruit je naar binnen gekeerde, veelal doodlopende, hofjes kan bereiken. Het oostelijk deel van Drievliet is van een latere datum en formeler van opzet maar ook hier vormen naar binnen gekeerde buurtjes de karakteristiek, zij het wat minder afgesloten.

Drievliet bestaat hoofdzakelijk uit grondgebonden woningen met rondom het centrum nog wat appartement complexen.

DRIEVLIET

2445 BOMEN 48 GESLACHTEN

Ailanto	Platanus
Amar	Populus
Aquilegia	Prunus
Asterhus	Pyrus
Aster	Salix
Asteraster	Scorbus
Castalia	Tilia
Carpinus	Ulmus
Catalpa	Yucca
Cedrus	
Cercidiphyllum	
Cornus	
Corylus	
Crataegus	
Capreastrum	
Fagus	
Fraxinus	
Gleditsia	
Hamamelis	
Larix	
Liquidambar	
Liquidambar	
Magnolia	
Malus	
Metasequoia	
Morus	
Parrotia	

TOP 5 VEERDERE BOMENSLACHTEN

1. Aker
2. Prunus
3. Malus
4. Salix
5. Fraxinus

TOP 5 BOMEN MET EEN GLEICHTIGE CORONIE

1. Prunus
2. Aker
3. Malus
4. Scorbus
5. Pyrus

TOP 5 BOMEN DIE ONVERVOLGDE SCHEEN

1. Prunus
2. Aker
3. Malus
4. Scorbus
5. Pyrus

Groen

Karakteristiek voor de wijk Drievliet is de sterke groene structuur die is gekoppeld aan de hoofdwegen en de aanwezigheid van de groene lobben tussen de wijkdelen in. Vooral langs de lanen is de inrichting weinig afwisselend met veel heesters als onderbeplanting.

[Groen en breed profiel hoofdwegen. Vlietlaan]

[Groene lobben tussen de wijkdelen]

Ten zuiden van de wijk ligt over de gehele breedte van de wijk het Oosterpark. Een belangrijk uitloopegebied voor de wijk maar ook een belangrijke buffer richting de A16. Via de groene lobben is het Oosterpark uitstekend bereikbaar.

Ondanks de aanwezigheid van brede lanen en groene lobben kent de wijk Drievliet per saldo weinig groen. Reken je het areaal groen binnen de wijk terug dan kom je op een gemiddelde van 40m² groen per woning. Dit is ruim 30% minder dan de gemiddelde 60m² in Ridderkerk.

In Drievliet heeft de beperkte aanwezigheid van groen niet veel te maken met nieuwe ruimteclaims. De inrichting van de openbare ruimte in Drievliet is in de afgelopen decennia nauwelijks veranderd. De opzet van de wijk is nu eenmaal juist bedoeld om knusheid en gemoedelijkheid terug te brengen in een wijk. Met groen als gezellige aankleding.

[Rosmolen eind jaren '70]

Nu, 40 jaar verder, zien we dat het groen, op veel plekken in een matige conditie verkeerd. Van de 2445 bomen hebben er 762 een onvoldoende conditie. Met name in de smalle straatjes.

Een mooi moment om het groen, met de inzichten van nu, goed te bekijken. Een belangrijk aspect hierbij is de manier waarop wordt omgegaan met privégroen. Juist in een wijk als Drievliet met relatief weinig maar ook klein groen in de straten, wordt het groene beeld bepaald door de inrichting van de tuinen. Waar in de jaren '70 nog een weelderige groene tuin de trend was, is nu vooral beheerbaarheid en eenvoud bepalend.

Drievliet heeft aan oppervlakte bijna 2 maal zoveel erven en tuinen als openbaar groen. Een trend van verstenen heeft vooral hier een enorme impact.

[Versteende tuinen]

[Houdbaarheid huidig groen beperkt]

[Bomen in kleine boomspiegels]

Klimaat

Het effect van de versteende buitenruimte is duidelijk zichtbaar op de hittestresskaart van Drievliet. In principe is het groen van de groene lobben op korte afstand van de woningen beschikbaar maar de buurtjes springen er uit als aaneengesloten oranje vlakken. De knusse hofjes zijn bronnen van hitte.

[Hittestress Drievliet – klimaatatlas Provincie Zuid-Holland]

Voor wat betreft wateroverlast bij piekbuien ondervindt een groot deel van Drievliet mogelijk problemen. Een positieve uitzondering is het noordelijk gedeelte van de Vogelbuurt. Hier zijn de straten relatief groen evenals de tuinen. Hier lijkt groene kwaliteit elkaar wederzijds te versterken.

[Groene straat en groene tuinen in de Patrijs]

[Wateroverlast Drievliet – klimaatatlas Provincie Zuid-Holland]

Beheer

Door de beperkte groeiruiimte van bomen zijn er in deze wijk veel problemen met wortelopdruk. Ook hier veel gazons en grasvelden die in de loop der jaren zijn verzakt en daardoor lastig te maaien.

SWOT-analyse

Sterktes

- Groene hoofdwegen
- Parken in de vorm van lobben
- Veel variatie aan groene plekken

Zwaktes

- Weinig hoogwaardig groen in de straten
- Veel klein uitheems groen in wijken

Bedreigingen

- Klimaatverandering heeft zowel vanuit hitte als water mogelijk flinke impact
- Verdere afname kwaliteit groen in woonstraten
- Verstening van tuinen

Kansen

- Monotoon groen omvormen naar meer biodivers groen. Met name in de lobben en langs de lanen
- Vanwege beperkte ruimte voor groen in wijken streven naar meer kwalitatief groen
- Bij herinrichting van straten vergroening i.c.m. klimaatadaptatie meenemen
- Bij herinrichting de inclusieve waarde van groen meenemen en zorgen dat deze in stand blijft en waar mogelijk verbetert. Voorbeeld: waar 10 bomen in een straat moeten wijken voor auto's bijvoorbeeld 2 bomen terugbrengen die gezamenlijk een grotere waarde vertegenwoordigen.

Bijlage 6 Analyse 't Zand

De wijk 't Zand is de nieuwste wijk van Ridderkerk. De wijk is ontstaan in de jaren '90 en zou je kunnen omschrijven als een typische VINEX-wijk. Aan de wijk wordt nog steeds gebouwd. De laatste uitbreidingen zijn die aan de zuidwestzijde ter hoogte van de Vossiusstraat.

De wijk 't Zand ligt opgesloten tussen de groene infrastructuur van de Middenmolendijk aan de zuidzijde, de Rotterdamseweg aan de oostzijde, het Havenkanaal aan de noordzijde en de Donkerslootweg aan de westzijde.

Het grootste gedeelte van 't Zand bestaat uit grondgebonden woningen, met wat hoogbouw rondom de van Leeuwenhoekstraat en het Erasmuspark.

Groen

Ten noorden van de Rotterdamseweg ligt het park de Gorzen, onderdeel van de Groene Kraag van Ridderkerk. Samen met de Crezéepolder vormen de Gorzen een groot aaneengesloten natuurgebied. Voor de wijk 't Zand een enorme kwaliteit aan bovenwijd groen op loopafstand.

Opvallend aan de groenstructuur van de wijk zelf zijn de groene omzoming en de aanwezigheid van een groot parkgebied in de vorm van het Erasmuspark. Het groengebied tussen Vietlaan en Hugo de Grootlaan zal in de toekomst nog worden bebouwd. Het Erasmuspark fungeert als wijkpark en bestaat voornamelijk uit intensief beheerd gazon, heesters en parkbomen.

Het groen in de wijk zelf is vooral erg zakelijk en typerend voor een wijk uit deze tijd. Speelplekken en plantsoenen in strak gemaaid groen en een boomstructuur die bestaat bij de gratie van de parkeervakken. Per straat zie je structuren van 1 soort.

De conditie van de bomen is overwegend goed, passend bij de leeftijd van de wijk. Wel zijn in deze wijk de zelfde problemen te verwachten als in bijvoorbeeld Drievliet. In de toekomst zullen ook hier de bomen door gebrek aan groeiruimte uit gaan vallen.

In de wijk staan wel veel inheemse soorten maar toch ook weer veel Prunus.

Klimaat

De aanwezigheid van veel groen aan de randen van 't Zand heeft een duidelijk positief effect op het leefklimaat. Koelere gebieden dringen mooi door tot bijna op buurtniveau. Toch zijn de buurten zelf wel echte hitteeilanden. Dit kan te maken hebben met het relatief jonge groen maar het effect is ook terug te voeren op de grote hoeveelheid verharding in het openbaar gebied.

[Veel verharding. Boerhaavestraat]

De relatief kleine tuinen zijn daarnaast ook nog eens grotendeels verhard.

[Verharde voortuinen. Swammerdamstraat]

Opvallend is dat in het meest recent aangelegde deel van 't Zand de mogelijke wateroverlast ook het grootst lijkt. Dit zijn de straten met veel verharding en beperkte mogelijkheden om water tijdelijk te bufferen.

Beheer

't Zand is een wijk met weinig problemen vanuit beheer. Wel zijn er al plekken die voor problemen zorgen die we kennen uit andere wijken. Zo zorgt de grote hoeveelheid aan

verharding/parkeerplaatsen voor de nodige wortelopdruk. Met name Elzen veroorzaken schade op dit moment.

SWOT-analyse

Sterktes

- Groene hoofdwegen
- Centraal gelegen wijkpark
- Nabijheid Gorzen en Crezéepolder

Zwaktes

- Weinig hoogwaardig groen in de straten
- Veel verharding

Bedreigingen

- Klimaatverandering heeft zowel vanuit hitte als water mogelijk flinke impact
- Verdere afname kwaliteit groen in woonstraten
- Verstening van tuinen

Kansen

- Monotoon groen omvormen naar meer biodivers groen. Met name in het Erasmuspark
- Vanwege beperkte ruimte voor groen in wijken streven naar meer kwalitatief groen; groter en meer variatie
- De ruimte die er nog is in de wijk benutten voor vergroening i.c.m. klimaatadaptatie

Bijlage 7 Analyse Oostendam

Oostendam is ontstaan, zoals de naam al zegt, aan de Oostendam. De afdamming van de Waal ter hoogte van de Veersedijk/Damstraat. Dit gebeurde in 1331. Tussen de dam en de rivier de Noord werd een haven aangelegd die fungeerde als belangrijk overslagpunt voor onder andere de vlasteelt. Tot aan de 20e eeuw is de bebouwing van Oostendam redelijk beperkt gebleven tot woningen rondom deze haven en wat uitbreidingen aan de Pruimendijk. In de jaren '60 van de vorige eeuw werd het woonbuurtje aan de Tarwestraat ontwikkeld met voornamelijk grondgebonden eengezinswoningen.

OOSTENDAM

DE BOMEN IN OOSTENDAM

Acer 23
Alnus 1
Betula 7
Carpinus 7
Crataegus 7
Fagus 7
Fraxinus 7
Juglans 1
Parrotia 2
Prunus 22
Quercus 2
Salix 4
Sorbus 7
Tilia 4
Ulmus 12

TOP 5 VEERKOMENDE BOOMSPECIES

1. Acer
2. Prunus
3. Tilia
4. Betula
5. Salix

19 BOMEN MET EEN SLECHTE COÖRDINATIE TOP 5 BOMEN DIE ONVOLDOENDE ZIJN

1. Tilia
2. Acer
3. Prunus
4. Sorbus
5. Carpinus

Groen

Het openbaar groen van Oostendam bevindt zich voornamelijk in het buurtje rondom de Tarwestraat, in de vorm van vrij forse plantsoenen. Daarnaast wordt het beeld van Oostendam in grote mate bepaald door de beplanting langs de dijken; de Pruimendijk en de Damstraat.

Ondanks het beperkte openbare groen is er in Oostendam aan groene ruimte geen gebrek. Het landschap van de Waal is goed bereikbaar van de zijde van Hendrik Ido Ambacht. De Pruimendijk zelf is een directe verbinding met het aanliggende agrarische landschap.

Het groen in Oostendam is van goede kwaliteit al is de inrichting in de plantsoenen zakelijk met strak geschoren gazons en heesters. Veel van de bomen zijn klein of hebben vormsnoei.

[Bomen met vormsnoei aan de Damstraat]

Klimaat

Hittestress in in Oostendam geen probleem. De nabijheid van de Waal en omliggende akkerbouwgebieden zorgen voor voldoende verkoeling.

Rondom de Tarwestraat lijkt er een grote kans tot wateroverlast te zijn. Dit kan te maken hebben met de toch wel kale woonstraten in combinatie met versteende tuinen van de rijtjeswoningen.

[Versteende straten met weinig opgaand groen]

Beheer

Beheerstechnisch zijn er geen bijzonderheden te vermelden.

SWOT-analyse**Sterktes**

- Dorps karakter
- Landschappelijke gelegen
- De Waal vlakbij

Zwaktes

- Weinig hoogwaardig groen in de straten
- Veel verharding rondom de buurt aan de Tarwestraat

Bedreigingen

- Transformatie van het agrarisch gebied heeft direct invloed op de woonkwaliteit
- Verstening van tuinen

Kansen

- Monotoon groen omvormen naar meer biodivers groen. Met name in de plantsoenen
- Meer bomen en minder vormsnoei langs de dijken en in plantsoenen
- Ontharden van tuinen

Bijlage 8 Analyse Rijsoord

Rijsoord is oorspronkelijk een dijkdorp. Het is een van de 'kiemen' van Ridderkerk die zich echt als dorp heeft ontwikkeld. Rijsoord kent als wijk verschillende buurtjes met zijn eigen karakteristieken.

Rijsoord stamt uit de 15^e eeuw maar maakt pas rond 1850 een flinke groei langs de dijk door vanwege de aanleg van Rijksstraatweg inclusief tramlijn. Via de Lagendijk is Rijsoord direct verbonden met Ridderkerk. Rond 1935 krijgt Rijsoord nog een directe verbinding met Ridderkerk met het doortrekken van de Kerkweg tot aan de Rijksstraatweg.

Tot aan de Tweede Wereldoorlog is Rijsoord voornamelijk een lintdorp. Vanaf de jaren '60 van de vorige eeuw worden ten oosten van de Mauritsstraat een aantal buurtjes gebouwd met grondgebonden eengezinswoningen. In de jaren '80 is Rijsoord verder uitgebreid met een buurtje ten westen van de Mauritsweg; de Mauritshoek.

De Mauritshoek heeft de kenmerken van een bloemkoolwijkje, met hofjes en gebogen straatjes, maar de structuur is wat losser dan een typische jaren '70 wijk.

Tussen het Schalksedijkje aan de Waal en de Rijksstraatweg heeft Rijsoord nog een buurtje met bungalowwoningen op grote tuinen.

RIJSOORD

VOOR BOMEN 31 BESLACHTEN:

Acer 140
Aesculus 2
Alnus 74
Araucaria 1
Betula 27
Corylus 22
Cuculus 1
Corylus 2
Corylus 1
Corylus 3
Crataegus 2
Fagus 3
Fraxinus 234
Juglans 4
Liriodendron 1
Malus 2
Picea 1
Platanus 2
Populus 22
Prunus 123
Pterocarya 1
Pyrus 7
Quercus 29
Salix 47
Sedum 4
Taxus 1
Ulmus 1
Viburnum 48

TOP 5 VOORKEURDE BOMENSLACHTEN

1. Fraxinus
2. Acer
3. Prunus
4. Alnus
5. Populus

ASA BOMEN MET EEN SLECHTE COMORTIE

TOP 5 BOMEN DIE EENVERLEENDE SCOREN

1. Fraxinus
2. Prunus
3. Acer
4. Alnus
5. Betula

- *Betula pendula*
- *Betula pubescens*
- *Ulmus glabra*

De laatste uitbreiding van Rijsoord is die rond de Dominee Allendorpstraat. Een planmatige uitbreiding van identieke herenhuizen met kleine tuinen en smalle straten.

[Dominee van Allendorpstraat]

Groen

Rijsoord ontleent zijn groene kwaliteiten aan zijn directe ligging aan de Waal, zijn ligging in het nog grotendeels open agrarische landschap en de ligging nabij het Waalbos. In Rijsoord zelf bevindt het meeste groen zicht langs de doorgaande infrastructuur. Brede stroken langs deze infrastructuur vormen tevens de parkjes en plantsoenen van Rijsoord.

In de buurtjes wordt de kwaliteit van het groen bepaald door de opzet van de buurt.

Ten oosten van de Mauritsweg, in de jaren '60 buurt, erg weinig groen in de straten. Ten westen van de Mauritsweg, in de jaren '80 buurt, veel bomen maar met beperkte groeiruimte. En in de meest recente uitbreiding aan de van Allendorpstraat nauwelijks openbaar groen.

Van alle wijken heeft Rijsoord in verhouding het minste openbaar groen. Daarbij hebben in verhouding de meeste bomen een onvoldoende conditie (454 van de 1048).

Klimaat

De kans op hittestress of wateroverlast is beperkt voor Rijsoord. De hoge ligging als dijkdorp en de aanwezigheid van veel water en groen in de buurt beperken deze overlast.

Opvallend is de kans op wateroverlast in het buurtje aan het Schalksdijkje. Waarschijnlijk is de lage ligging in combinatie met mogelijke bodemdaling hier een mogelijk knelpunt.

Beheer

De problematiek in Rijsoord is vergelijkbaar met die in de wijk West. Ook hier is er veel sprake van opdruk door boomwortels in de buurtjes. Ook is door zetting in de plantsoenen sprake van ongelijke gazons.

SWOT-analyse

Sterktes

- Dorps karakter
- Landschappelijke gelegen
- De Waal vlakbij

Zwaktes

- Weinig hoogwaardig groen in de straten
- Veel verharding in de buurten
- Kwetsbaar groen langs wegen

Bedreigingen

- Toekomstige transformatie van het agrarisch gebied heeft direct invloed op de woonkwaliteit
- Verstening van tuinen
- Verbreding van wegen gaat ten kostn van karakter van groene linten

Kansen

- Monotoon groen omvormen naar meer biodivers groen. Met name in de plantsoenen
- Hoogwaardig groen langs dijken en doorgaande wegen
- Ontharden van tuinen

Bijlage 9 Analyse Bolnes

Bolnes is nu een van de wijken van Ridderkerk maar is begonnen als zelfstandig dorp aan de Nieuwe Maas. Tot aan het begin van de 20^e eeuw is Bolnes niet meer dan een lintdorp aan de Ringdijk. In de tweede helft van de 20^e eeuw vindt de eerste grote uitbreiding van Bolnes plaats. In de oksel van de Ringdijk en het Dijkje wordt het wijkje Oud-Bolnes gebouwd speciaal voor arbeiders van de nabijgelegen scheepswerf.

Na de Tweede Wereldoorlog breidt Bolnes zicht oostwaarts uit tot aan De La Reystraat met een combinatie van middenhoogbouw en grondgebonden woningen.

In de jaren zeventig wordt de Rivierenbuurt van Bolnes ontwikkeld en breidt Bolnes zich tot aan de Kievitsweg. Met deze ontwikkeling krijgt Bolnes ook een nieuw centrum; winkelcentrum Bolnes-Zuid.

Het westelijk deel van de Rivierenbuurt bestaat uit eengezinswoningen die in clusters rondom woonerven en hofjes zijn gegroepeerd. Het oostelijk deel van de Rivierenbuurt, ten oosten van de Rijsingel, bestaat voornamelijk uit hoogbouw.

Vanaf de jaren '90 is er een nieuwe relatie gelegd van Bolnes met de rivier. Door het verdwijnen van de scheepswerven van Bolnes ontstond er ruimte voor ontwikkeling aan het water. In de jaren '90 en '00 is op het voormalige Boelterrein de wijk Maasdonck ontwikkeld. Op dit moment wordt het project Riedewerf uitgevoerd op een naastgelegen voormalig werfterrein.

BOLNES

2006 BOMEN 44 GESLACHTEN

Acer 37
Alnus 18
Betula 4
Corylus 10
Fagus 10
Fraxinus 10
Ilex 10
Larix 10
Liquidambar 10
Magnolia 10
Malus 10
Picea 10
Platanus 10
Populus 10
Prunus 10
Quercus 10
Salix 10
Taxus 10
Ulmus 10
Zelkova 10

TOP 5 VOORKOMENDE BOOMGESLACHTEN

1. Acer
2. Prunus
3. Fraxinus
4. Salix
5. Quercus

740 BOMEN MET EEN SLECHTE COMOTIE TOP 5 BOMEN DIE ONVERVOLGBARE DEKZEN

1. Acer
2. Prunus
3. Fraxinus
4. Salix
5. Quercus

Betula
Prunus
Quercus

Groen

De geïsoleerde ligging van Bolnes en de van oorsprong sterke eigen relatie met de Nieuwe Maas hebben er voor gezorgd dat Bolnes zijn dorpse karakter heeft behouden. Dat dorpse karakter vertaalt zich ook in de grote variatie aan groene ruimtes in het dorp. Elk buurtje heeft wel een parkje of groot plantsoen.

Het voormalige polderlandschap komt sterk terug in de groene dooradering van Bolnes. Het Dijkje, de oude boezem en de Rijnsingel vormen samen de noord-zuid gerichte hoofdgroenstructuur van Bolnes. In oost-westelijke richting fungeert het centrum van Bolnes als verbindende schakel.

Door zijn dorpse opzet is Bolnes er veel groen aanwezig in Bolnes. In buurtjes waar door ruimtegebrek geen ruimte is voor bomen in het straatprofiel, ogen de tuintjes vaak juist wel groen. Hier lijkt de groene opzet van Bolnes en het dorpse karakter ook zijn weerslag te vinden in de manier waarop met privégroen wordt omgegaan.

[Lijsselstraat Bolnes]

[Paul Krugerstraat Bolnes]

De meeste bomen in Bolnes die onvoldoende groeien staan op plaatsen met veel verharding. Vooral rond het centrum en op plaatsen die meer recent zijn ontwikkeld (zoals de Nelson Mandelastraat) is de kwaliteit van het groen onder de maat.

De Donckse velden zijn het belangrijkste uitloopegebied van Bolnes. Van hieruit is er een directe verbinding met het Donckse bos en de rest van de Groene Kraag van Ridderkerk.

Klimaat

Door de goede dooradering met groen is hittestress in Bolnes waarschijnlijk niet aan de orde. Een aantal plekken vallen op vanwege een verhoogde kans. Dit zijn met name de buurtjes die recent zijn gebouwd (rond Waterland, Nelson Mandelastraat, van Riebeekstraat). De directe relatie met de aanwezigheid van groen is hier evident; het groen is hier nog niet voldoende uitgegroeid, er is veel verharding en op een aantal plekken is de conditie van het groen onvoldoende.

Rond de Nelson Mandelastraat en de van Riebeekstraat zijn ook de meeste problemen te verwachten met waterberging na een piekbui. Ook in de Rivierenbuurt kunnen straten flink blank komen te staan. Op deze plekken is relatief weinig oppervlakte aan groen en veel verharding.

Beheer

Een wijk met weinig problemen ten aanzien van de inrichting. Op een aantal plekken zit veel veen in de bodem waardoor er veel onkruid groeit.

SWOT-analyse**Sterktes**

- Dorps karakter
- Ruimtelijke en groen van opzet
- Oriëntatie op de Nieuwe Maas

Zwaktes

- De nieuwste uitbreidingen kennen de minste groene kwaliteit

Bedreigingen

- Behoud van het dorpse karakter onder druk
- Verstening van tuinen

Kansen

- Versterken van groene hoofdstructuur noord-zuid
- Monotoon groen omvormen naar meer biodivers groen. Met name in de plantsoenen

Aan de westzijde van Slikerveer bevinden zich nog redelijk veel flats met grote plantsoenen. Het Electropark en het park aan de Ringdijk zijn de voornaamste buurtparken.

De gazons en plantsoenen worden op veel plekken intensief gemaaid.

Van de 2234 bomen in Slikerveer zijn er 783 met een onvoldoende conditie. Een opvallend groot deel van de bomen in de woonstraten is onvoldoende. Onder andere in de Nassaustraat, waar snelgroeende berken in een te kleine boomspiegel staan.

{Nassaustraat Slikerveer}

In het westelijk deel van Slikerveer valt juist het gebrek aan bomen in de straten op. Op een aantal plaatsen wordt dit gecompenseerd door zeer groene tuinen, zoals in de Dopperstraat.

[Brucknerstraat, Slikkerveer]

[Dopperstraat, groene tuinen]

Het belangrijkste uitloopgebied voor de inwoners van Slikkerveer is het Doncksebos. Het park is goed bereikbaar via de diverse oost-west verbindingen in Slikkerveer. De belangrijkste hiervan is de Johan Sebastian Bachstraat-Juliana van Stolbergstraat, als brede groene laan tussen park en Ringdijk.

Klimaat

Vanuit hittestress zijn er weinig problemen te verwachten in Slikkerveer. Gezien de beperkte hoeveelheid groen in het oostelijk deel van Slikkerveer was de verwachting dat er meer hittestress zou kunnen optreden. Opvallend is echter de enorm koele lijn van de Oranjestraat. Dit is een laan met grote bomen. Het verkoelend effect hiervan is direct afleesbaar.

[Oranjestraat Slikkerveer]

Wateroverlast zal in Slikkerveer een groter probleem kunnen worden. Met name op plekken met kale straten en veel verharde tuinen (zoals rond de Nassaustraat), is de kans groot.

Beheer

Op veel plekken in Slikkerveer lopen bomen tegen hun eindleeftijd aan, met bijbehorende problemen. Veel groen in straten is te groot aan het worden voor de plek waardoor er veel wortelopdruk is en bladafval kan leiden tot overlast.

SWOT-analyse

Sterktes

- Op zichzelf staande wijk
- Sterke groene structuren
- Verbinding met Ringdijk en Donckse Bos

Zwaktes

- Veel dichtbebouwde buurten
- Weinig groot groen in de wijk

Bedreigingen

- Herstructurering kan ten koste gaan van groen
- Verstening van tuinen

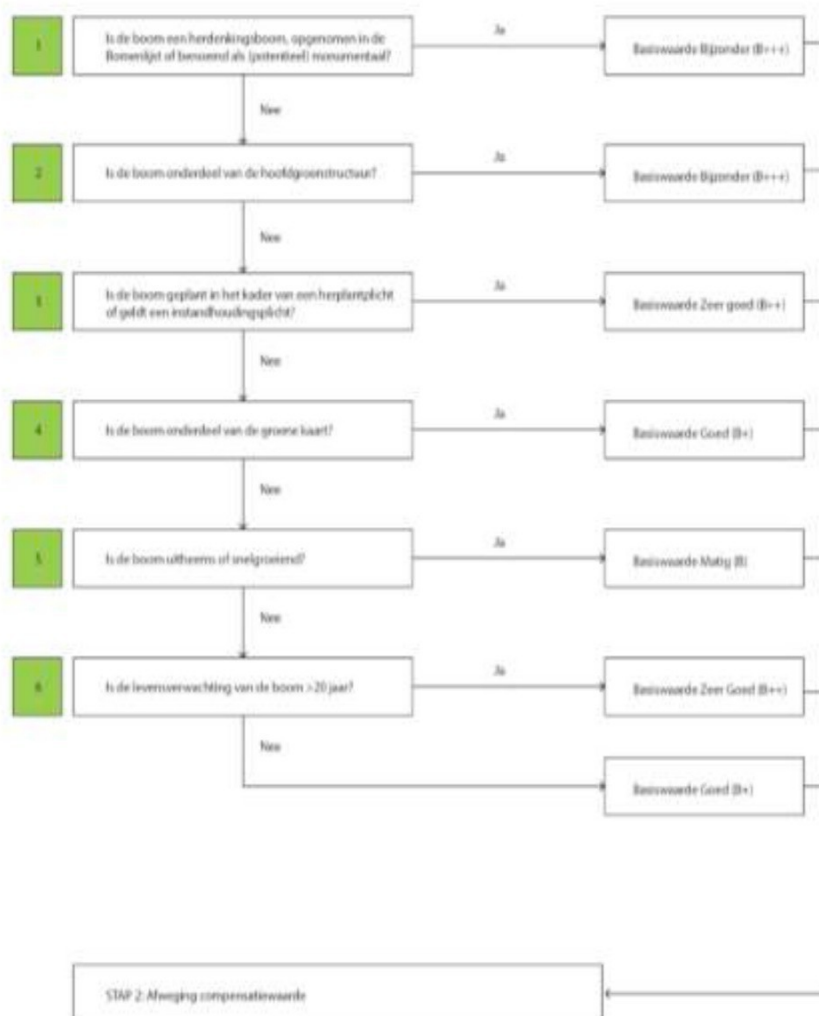
Kansen

- Versterken van groene hoofdstructuur noord-zuid en oost-west
- Groene kwaliteit koppelen aan groen van corporaties
- Monotoon groen omvormen naar meer biodivers groen. Met name in de plantsoenen

Waardebepaling en compensatie van bomen in Ridderkerk

elke boom telt // elke boom is meer dan waardeloos // elke boom wordt gekoesterd // elke boom wordt gecompenseerd

STAP 1: Bepalen basiswaarde bomen

SWP 2: Afwegen compensatiewaarde

Niveau of vergoedingen		Basiswaarde Basiswaarde B(i+1)	Basiswaarde Basiswaarde B(i+1)	Basiswaarde Basiswaarde B(i+1)	Basiswaarde Basiswaarde B(i+1)	Basiswaarde Basiswaarde B(i+1)	Basiswaarde Basiswaarde B(i+1)
SWP	Natuur-milieusubsidies	NAT	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
	Landschapsgedrag subsidies	NAT	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
	Cultuurlandschap subsidies	NAT	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
	Waarde voor natuur- en landschap	NAT	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
	Waarde voor recreatie	NAT	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
	Waarde voor cultuurlandschap (incl. natuur)	NAT	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Basiswaarde	Waarde voor natuur- en landschap	NAT	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
	Waarde voor recreatie	NAT	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
SWP in compensatie	Waarde voor natuur- en landschap	NAT	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
	Waarde voor recreatie	NAT	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
	Waarde voor natuur- en landschap	NAT	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
	Waarde voor recreatie	NAT	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Totale waarde van vergoeding		0	0	0	0	0	0
Afweging vergoeding		0	0	0	0	0	0
Afweging vergoeding		0	0	0	0	0	0
Afweging vergoeding		0	0	0	0	0	0
Compensatiewaarde		0	0	0	0	0	0

De waarde van natuur- en landschap subsidies is afgeleid van de waarde van de natuur- en landschap subsidies. De waarde van de natuur- en landschap subsidies is afgeleid van de waarde van de natuur- en landschap subsidies. De waarde van de natuur- en landschap subsidies is afgeleid van de waarde van de natuur- en landschap subsidies.

SIAP 3: Compensatie

Over gelyke boom- en B-plantenverval												
Stam diameter	BLZ	Hogelentboom (0-50 cm)		20-50 cm		40-50 cm		>50 cm		Bijzonder boom		Restoffenverval (per m³) > 10m
Compensatiewaarde	B-10	B-1	B-2	B-3	B-4	B-5	B-6	B-7	B-8	B-9	B-10	Restplant op basis van informatie uit informatie uit afdeling verwerking en afdeling verwerking
10-15	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
16-20			1	1	1	1	1	1	1	1	1	
21-25				1	1	1	1	1	1	1	1	
26-30					1	1	1	1	1	1	1	
31-35						1	1	1	1	1	1	
36-40							1	1	1	1	1	
41-45								1	1	1	1	
Financiële compensatie	4200	4200	4200	4200	4200	4200	4200	4200	4200	4200	4200	Restplant compensatie

Verplicht compensatie	Verplicht compensatie
1. Op de juiste locatie of In de directe omgeving van het gebied dat de aan te nemen is opgenomen in het Nij- en de aan te nemen is opgenomen in het Nij- en de aan te nemen is opgenomen 2. In de directe omgeving of landbouwgebied 3. In een andere vorm of landbouwgebied 4. Financiële compensatie	Boomen worden aangeplant op een optimale groeiplaats, die is toegestaan op het landbouw- en aan te nemen is opgenomen in het Nij- en de aan te nemen is opgenomen Boomen van 1e grootte > 25 m hoog, groeiplaats > 25 m Boomen van 2e grootte 10-25 m hoog, groeiplaats > 10 m Boomen van 3e grootte < 10 m hoog, groeiplaats > 4 m Bij het plant in een andere vorm of landbouwgebied is de compensatie samen te brengen Bij het plant in een andere vorm of landbouwgebied is de compensatie samen te brengen Bij het plant in een andere vorm of landbouwgebied is de compensatie samen te brengen

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Aantal soorten insecten en mijten
<i>Salix</i> (5 soorten)	Wilg	450
<i>Quercus robur</i> & <i>Q. petraea</i>	Zomer en Winter eik	423
<i>Betula pubescens</i> & <i>B. pendula</i>	Zachte en Ruwe berk	334
<i>Crataegus monogyna</i>	Eénstijlige meidoorn	209
<i>Populus</i> (4 soorten)	Populier	189
<i>Pinus sylvestris</i>	Grove den	172
<i>Prunus spinosa</i>	Sleedoorn	153
<i>Alnus glutinosa</i>	Zwarte Els	141
<i>Ulmus</i> (2 soorten)	Iep	124
<i>Malus sylvestris</i>	Wilde appel	118
<i>Corylus avellana</i>	Hazelaar	106
<i>Fagus sylvatica</i>	Beuk	98
<i>Picea abies</i>	Fijnspar	70
<i>Fraxinus excelsior</i>	Gewone es	68
<i>Sorbus aucuparia</i>	Wilde lijsterbes	58
<i>Tilia</i> (2 soorten)	Linde	57
<i>Acer campestre</i>	Veldesdoorn	51
<i>Carpinus betulus</i>	Haagbeuk	51
<i>Acer pseudoplatanus</i> *	Gewone esdoorn	43
<i>Larix decidua</i> *	Europese lariks	38
<i>Juniperus communis</i>	Jeneverbes	32
<i>Quercus rubra</i> *#	Amerikaanse eik	12
<i>Castanea sativa</i> *	Tamme kastanje	11
<i>Ilex aquifolium</i>	Scherpe hulst	10
<i>Aesculus hippocastanum</i> *	Paardenkastanje	9
<i>Juglans regia</i> *	Walnoot	7
<i>Taxus baccata</i>	Gewone taxus	6
<i>Quercus ilex</i> *	Steeneik	5
<i>Robinia pseudoacacia</i>	Robinia	2
* Uitheemse soort in Groot-Brittannië		
# Data voor Hongarije		

Arbor Vitae (2011) – hoeveelheid insecten op inheemse en uitheemse boomsoorten

Bijlage 12 Lijst natuurinclusief bouwen

KNNV lijst Natuurlijk inclusief bouwen, KNNV, gewest Zuid-Holland, 15 februari 2019

Deze lijst is niet bedoeld als compensatie voor aantasting of vernietiging van groen.

KNNV, gewest Zuid-Holland 15 februari 2019
Lijst natuurinclusief bouwen
Terrein = de grond die in beheer is van de gebruiker of eigenaar
1. Alle gebouwen hebben groene daken
2. Ieder appartement heeft een nestkast voor vogels of insecten
3. Ieder appartement heeft ten minste 2 m ² ingebouwde bloembakken of groeiplaatsen op het balkon
4. Er zijn voorzieningen voor vleermuizen in en om het gebouw
5. Alle muren zijn waar mogelijk bedekt met (klim)planten
6. De gevels van de gebouwen hebben nestgelegenheid voor zwaluwen of huismussen
7. De biotopen op het terrein zijn ontworpen als natte natuur
8. De biotopen op het terrein zijn ontworpen als droge natuur
9. De biotopen op het terrein zijn ontworpen als semi-natuurlijk
10. Er zijn habitats en overwinteringsplaatsen voor amfibieën
11. Het hele jaar is er voedsel voor vogels beschikbaar
12. Er zijn voorzieningen voor insecten b.v. steenstapel, insectenhotel
13. De ontwikkelaars werken samen met ecologische experts
14. De vegetatie op het terrein heeft in elk seizoen bloeiende planten
15. De vegetatie op het terrein is rijk aan nectar en stuifmeel
16. Er is een rijke variatie aan voedsel (waardplanten) voor rupsen
17. Zorg voor variatie in de beplanting, niet meer dan vijf per soort
18. Alle planten hebben één of andere vorm van huishoudelijk gebruik
19. Er zijn ten minste twee verschillende fruit- en bessenplanten per 100 m ² terrein
20. Het hele terrein wordt gebruikt voor de productie voedsel (groenten, fruit, noten)
21. Alle bomen en struiken op het terrein dragen vruchten
22. Er zijn ten minste 50 regionaal inheemse planten in de tuin
23. Er is een biotoop voor waterinsecten op het terrein
24. Alle niet-verharde oppervlaktes op het terrein hebben een voldoende dikke bodemlaag en kwaliteit om het inrichten van een moestuin mogelijk te maken
25. Het terrein heeft verschillende tuinkamers
26. Het terrein is groen, maar er zijn geen gazons
27. De vegetatie op het terrein heeft een bepaalde kleur of vorm als thema
28. Een deel van het terrein wordt overgelaten aan natuurlijke successie (natuurlijke ontwikkeling zonder menselijke invloed)
29. Afscheidingen worden als haag uitgevoerd met minimaal drie verschillende heesters
30. Afscheidingen worden als takkenril uitgevoerd
31. Het snoeihout blijft op het terrein b.v. in een takkenril
32. Halfverharding is in olivijn uitgevoerd (bindt CO ₂)
33. Alle oppervlakten op het terrein zijn water doorlaatbaar
34. Per 5 m ² verharde oppervlakte is er 1 m ² vijver
35. Al het hemelwater is van het riool afgekoppeld
36. Alle regenwater van de gebouwen en verharde oppervlaktes heeft een tweede gebruik
37. Grijswater wordt verwerkt op het terrein en hergebruikt
38. Het terrein bestaat voor minstens de helft uit water
39. Alle bio-afbreekbaar afval van de huishoudens en de tuin wordt gecomposteerd
40. Enkel gerecycleerde materialen worden op het terrein gebruikt
41. 's Nachts wordt het terrein slechts door het maanlicht verlicht (het binnenlicht schijnt niet naar buiten)
42. Als er buitenverlichting moet zijn, kies verlichting die fauna zo min mogelijk verstoort.
Geïnspireerd door de Greenpoint lijstuit Malmö, (Bron: Kruuse, A., 2011)

Bijlage 13 Participatietraject

We hebben op verschillende manieren bewoners en ondernemers betrokken bij de inventarisatie en mee laten denken over ambities en uitgangspunten voor het groen; 3 wijkbijeenkomsten (95 bewoners), overleg met het beleidsplatform Natuur, Milieu en Duurzaamheid en een enquête onder bewoners (>1400 inzendingen) en ondernemers.

We hadden verwacht een Klankbordgroep te kunnen formeren. Voor deelname aan de Klankbordgroep was helaas bij de verschillende bekende platforms (Natuurvereniging, werkgroep Lucht en Geluid, 3VO Biotoop) en wijkoverleggen onvoldoende belangstelling getoond. Alleen de Natuurvereniging wilde deelnemen. Zij zijn betrokken via de wijkbijeenkomsten en het beleidsplatform Natuur, Milieu en Duurzaamheid.

De uitkomsten van de participatie-trajecten worden als bijlage aan de definitieve visie toegevoegd. In grote lijnen is de inbreng als volgt:

- Zeer veel reacties over het onderhoud van het groen. Niet het soort groen is hier de doorn in het oog maar gebrek aan aandacht voor de verzorging ervan.
- Veel vraag om planten/ bomen die goed zijn voor insecten/ dieren (biodiversiteit).
- Veel vraag om gevarieerd kleurrijk groen.
- Minder verstening in de gemeente.
- Groen afstemmen op de locatie met name de bomen.
- Planten/bomen afstemmen op waar de gewenste dieren/ insecten behoefte aan hebben.
- Planten/ bomen die geen allergie veroorzaken, overlast geven en ziektes hebben.
- Verschillende bomen met verschillende leeftijden.
- Voorkom kleine vakjes met één struik
- Verbinden van groengebieden
- Openbaar groen met natuurlijke uitstraling, het hoeft niet overal strak gesnoeid/ gemaaid te zijn (aanpassing maaibeleid).

Ziet u mogelijkheden om groen in de openbare ruimte in en om uw wijk te verbeteren?

Figuur 2 - 83% van de geënquêteerden denkt dat het beter kan met groen en het merendeel geeft aan hoe

Met opmerkingen [AvK42]: Deze info is vooral relevant voor besluitvorming. Daarom schrappen of verplaatsen naar bijlage.

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen